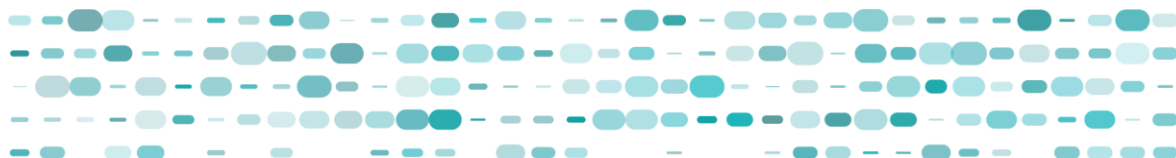

ORSZÁGGYŰLÉS HIVATALA

KÖZGYŰJTEMÉNYI ÉS KÖZMŰVELŐDÉSI IGAZGATÓSÁG

2022. július

A Kárpát-medencében élő magyarok demográfiája

Elemzés

AZ ORSZÁGGYŰLÉSI KÉPVISELŐK RÉSZÉRE

infoszolg

Képviselői Információs Szolgálat
infoszolg@parlament.hu

Készítette:

SIMSA TÜNDE

Országgyűlés Hivatala
Közgyűjteményi és Közművelődési Igazgatóság
Képviselői Információs Szolgálat

Az elemzés belső felhasználásra, az országgyűlési képviselők tájékoztatása céljából készült.

Lezárva: 2022. július 5.

A Képviselői Információs Szolgálat (Infoszolg)
kutatási és információs szolgáltatásait itt érheti el:

infoszolg@parlament.hu

parlament.hu/infoszolg
intra.parlament.hu/infoszolg

Információs pult az ülésteremnél

06 (1) 441-6486

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETŐ	2
TÖRTÉNELMI ELŐZMÉNYEK	3
A MAGYARSÁG DEMOGRÁFIÁJA ÉS NÉPESSÉG-ELŐRESZÁMÍTÁSA	4
A magyarság száma a Kárpát-medencében.....	4
Korszerkezet, természetes szaporulat	6
Nemzetiségváltás és elvándorlás.....	7
Néesség-előreszámítás	8
ROMÁNIA	11
Magyarság a 20. században	11
Az erdélyi magyarok száma.....	12
A Romániában élő magyarok főbb demográfiai jellemzői és néesség-előreszámításuk.....	14
FELVIDÉK	16
Magyarság a 20. században.....	16
A felvidéki magyarok száma.....	16
A Szlovákiában élő magyarok demográfiai jellemzői és néesség-előreszámításuk	18
SZERBIA	20
Magyarság a 20. században.....	20
A vajdasági magyarok száma.....	20
A Szerbiában élő magyarok demográfiai jellemzői és néesség-előreszámításuk.....	23
UKRAJNA	24
Magyarság a 20. században.....	24
A kárpátaljai magyarok száma	24
Az Ukrajnában élő magyarok demográfiai jellemzői és néesség-előreszámításuk.....	26
A háború hatásai	27
HIVATKOZÁSOK	29

BEVEZETŐ

A szomszédos országokban élő magyarok demográfiája számos sajátosságot mutat egymáshoz, az adott ország többségi nemzetéhez és a magyarországi magyarsághoz képest. Az elemzés a négy legnagyobb lélekszámú küllhoni magyar közösségre – Erdély, Felvidék, Vajdaság, Kárpátalja – jellemző adatokat ismerteti.

A háttéranyag első fejezete rövid történeti áttekintést nyújt. Az összeállítás második fejezete általánosságban írja le a népszámlálás fontosságát, a térségre jellemző főbb demográfiai trendeket, illetve ismerteti azokat a fogalmakat és a hozzájuk kapcsolódó tendenciákat, amelyek gyakran visszaköszönnek a későbbi fejezetekben. Az adatok nemcsak a jelenlegi demográfiai mutatókat, hanem a jövőben várhatóakat is bemutatja az ún. népesség-előreszámításon keresztül.

A következő fejezetek egy adott ország magyarságára vonatkozó részletesebb adatokat tartalmaznak azonos struktúrában. Bevezetőként egy tömör történeti kitekintés segít kontextusba helyezni a magyarság helyzetét leginkább befolyásoló múltbeli eseményeket. A következő fejezet leírja a népszámlálások és egyéb felmérések során feltárt adatokat, végezetül valamennyi alfejezetben szerepelnek az adott területre jellemző demográfiai jellegzetességek és a népességszám lehetséges jövőbeli alakulása.

Az elemzésben szereplő négy nemzetrész közül a Kárpátaljára vonatkozó adatok értelmezése vett fel kérdéseket, ugyanis a feldolgozott tanulmányok és kutatások a 2022 előtti, vagyis Oroszország Ukrajna ellen indított háborúja előtt készültek. Mivel a Kárpátaljára vonatkozó adatok logikailag illeszkednek a feldolgozott kutatásokhoz, az adatok jelen elemzésbe is bekerültek. Az elemzés ezen felül Ukrajna esetében kiegészül a háború eddig ismerhető hatásainak rövid bemutatására, ugyanakkor az események magyarságra gyakorolt hosszú távú hatása egyelőre ismeretlen.

A háttéranyagban szerepel adatvizualizáció, a legtöbb beemelt ábra – térképek, grafikonok stb – a Kárpát-haza statisztika oldaláról (www.karpat-haza-statisztikak.hu) származnak, amelyeket a Nemzetstratégiai Kutatóintézet készített. A bemutatott adatvizualizációk statikus formában szerepelnek, azonban az eredeti forrás felkeresésekor az ábrák átalakíthatóak és személyre szabhatóak további információkat nyerve.

TÖRTÉNELMI ELŐZMÉNYEK

A Kárpát-medencében a honfoglalás óta négy jelentős etnikai térszerkezetváltás történt, történelmi okok miatt a magyar etnokulturális közösség és Magyarország határai nem fedik egymást. A 10–15. század között zajló első átalakulás során a lakatlan területek benépesedtek, a korszakot a magyarság expanziója jellemezte. A második szerkezeti átalakulást az oszmán terjeszkedés idézte elő a 16–18. században, a hódoltság a magyarság visszaszorulását, a hódoltság utáni időszak pedig a nemzetiségek betelepítését és térnyerését eredményezte. A 19. században meginduló és a „rövid 20. század” kezdetéig tartó következő átalakulás a magyar etnikum expanziójával járt, a folyamatnak a trianoni békeszerződés vetett véget. A jelenleg is tartó negyedik szakaszt a magyarok etnikai erősödése jellemzi Magyarország határain belül, és a magyarság visszaszorulásával írható le a szomszédos országokban (Kincses, 2019).

A trianoni döntést követően jelentős számú magyar került kisebbségbe és a magyarországi kisebbségi kérdés a háttérbe szorult. Az eltelt egy évszázadban a magyar kormányok különböző módon közelítették meg az újonnan kialakult helyzetet. A két világháború közötti időszakot az *etnikai vagy teljes revízió* célja határozta meg, a visszacsatolásokat követően a kormányzat a *magyar szupremáciát* támogatta. A második világháborút lezáró években a *kollektív bűnösség* elvének elhárítása, a *kitelepítések* megakadályozása és a *lakosságcsere* korlátozása volt a beszűkült lehetőségekkel bíró kormányzat célja.

A kommunista pártvezetés a színpalak mögött nyomon követte a magyar kisebbség sorsát, azonban a nyilvánosság előtt az osztályharc felszámolásával oldotta fel a nemzetiségi kérdést. A Kádár-korszakot *plebejus nemzetfelfogás* jellemezte, amelynek a nemzeti kérdésekre adott válasza eltért többi szocialista ország politikájától; – azokétól is, amelyekben a magyarság kisebbségként élt. A szocialista kormányzati politika a történelmi múlt és a nemzeti szuverenitás helyébe az életszínvonal növekedését és a magánélet privatizációját helyezte. Változás az 1970-es években kezdődött, a folyamatot felerősítette a romániai magyarság helyzetének a romlása. Utóbbi eredményeképpen a külügyi vezetés 1988-ben kijelentette, hogy a határon túli magyarság a magyar nemzet része.

A rendszerváltást követően a kormányzati politikák célja a kisebbségi magyar közösségek állami támogatása, valamint a *szülőföldön történő boldogulás* elősegítése volt. A külön-külön létező kisebbségi társadalmak helyett az egységes magyar nemzet gondolata ugyancsak megeredősödött az elmúlt évtizedekben. A magyar igazolvány, a kettős állampolgárság, a választójog biztosítása, valamint a gazdaságfejlesztő támogatások részei a *virtuális nemzeti integrációnak* (Bárdi, 2020).

Az utóbbi évtizedben elindult kutatások szemléletében megjelent a magyarság egészének a vizsgálata. A kutatások összehasonlítják a szomszédos országokban élő magyarok és a magyarországi magyarok demográfiai jellemzőit, feltárják a kisebbségben élő magyarság és az adott állam többségi nemzetére jellemző eltéréseket, valamint összevetik a különböző kisebbségi közösségben élő magyarok mutatóit.

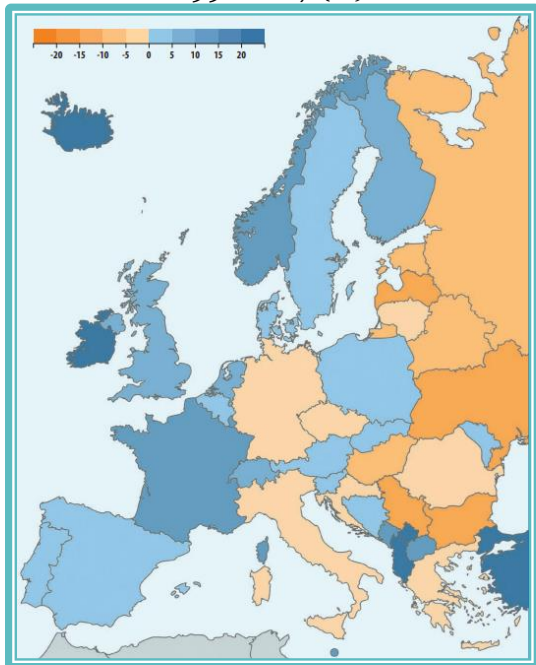
A MAGYARSÁG DEMOGRÁFIÁJA ÉS NÉPESSÉG-ELŐRESZÁMÍTÁSA

A MAGYARSÁG SZÁMA A KÁRPÁT-MEDENCÉBEN

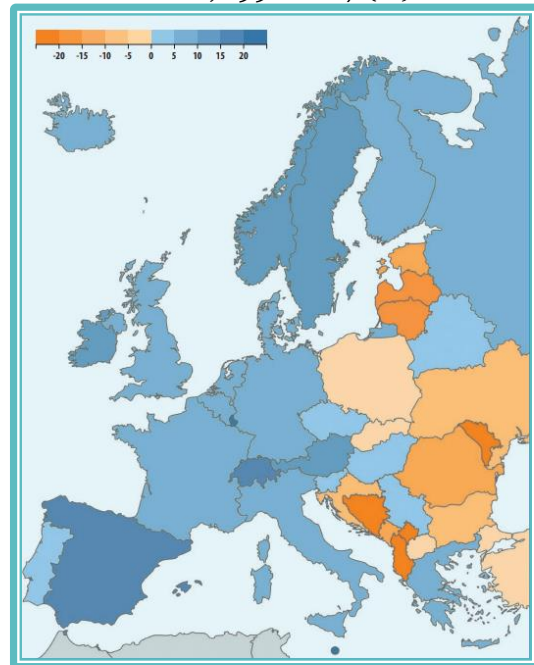
Európa népesedése két eltérő trenddel írható le, ez a megosztottság Nyugat-, Dél- és Észak-Európa, valamint Közép-, Délkelet- és Kelet-Európa¹ között húzódik. A tagoltság jellemzői néhány kivételtől eltekintve lefedik az adott területhez tartozó országokat. A megosztottság eltérő természetes szaporulattal² és kivándorlási mutatóval írható le: amíg Nyugat-, Dél- és Észak-Európára az enyhe természetes népességnövekedés és a bevándorlás jellemző, addig Közép-, Délkelet- és Kelet-Európa népessége számottevően csökken a természetes népességfogyás és a kivándorlás miatt (Sobotka & Zeman, 2018). Ugyanakkor magyar sajátosság a külföldi magyarság Magyarországra áramlása, amely mérsékli a hazai népesség csökkenését (Péti, Pakot, Szabó, & Pakot, 2020).

1. ábra Európa népességnövekedése

Természetes népességnövekedés,
1990-2017 (%)

A népesség növekedése a bevándorlás
miatt, 1990-2017 (%)

Forrás: Sobotka, T., & Zeman, K.: *European Demographic Data Sheet 2018*.

Letöltés dátuma: 2022. május 10.,

https://www.oeaw.ac.at/fileadmin/subsites/Institute/VID/PDF/Publications/Datasheet/DS2018/VID_DataSheet2018_Booklet.pdf

¹ A hivatkozott forrásban az országok az alábbi besorolásban szerepelnek:

Nyugat-Európa: Ausztria, Belgium, Egyesült Királyság, Franciaország, Hollandia, Írország, Svájc, Svédország, Németország;

Észak-Európa: Finnország, Norvégia, Svédország;

Dél-Európa: Görögország, Olaszország, Portugália, Spanyolország;

Közép-Európa: Cseh Köztársaság, Észtország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Magyarország, Szlovákia, Szlovénia;

Délkelet-Európa: Bosznia-Hercegovina, Bulgária, Horvátország, Románai, Szerbia;

Kelet-Európa: Fehéroroszország, Moldova, Oroszország, Ukrajna.

² A természetes szaporulatot a születések és halálozások egyenlege adja meg (KSH, 2022).

A Kárpát-medencében – ideértve a magyarországi és a szomszédos országokban élő magyarokat – 12 millió magyar él. A kisebbségben élő magyar közösségek sorsa eltérő módon alakult a 20. és a 21. században, – erről rövid összefoglaló a nemzetrészeket bemutató fejezeteknél található.

A környező országokban élő magyarság létszámának megállapításához a népszámlálások nyújtanak támpontot. A hagyományosan tíz évente megrendezett felmérések a Covid19-járvány miatt későbbre tolódtak, illetve számos jelenleg is folyamatban van. A népszámlálások lezárása és a végleges adatok közzé tétele a közeljövőben várható. Jelenleg a 2011-es népszámlálási adatokra, illetve az időközben végzett adatfelvételekre támaszkodva lehet a magyarság számát megállapítani.

A nemzetiségi kérdés régióban betöltött szerepét mutatja, hogy az etnikumra vonatkozó népszámlálási adatokat részletesen publikálják, a rögzített eredmények pedig alapul szolgálhatnak bizonyos jogok – például nyelvhasználat – gyakorlásához. A különböző népszámlálások eltérő módon kérdezik rá a nemzetiségi vagy etnikai hovatartozásra, illetve eltérhet a felmérés módszertana, így az adatok összevetése óvatosságot igényel (Kapitány, 2015).

A kelet-közép-európai országok többségében 1980 óta csökken a népességszám, ez a tendencia egyaránt igaz a Kárpát-medence összmagyarságára (Péti, Pakot, Szabó, & Pakot, 2020). Magyarországon és a szomszédos országokban 1991 körül 12,8 millió magyar élt, a lélekszámuk két évtizeddel későbbi 12 millióra csökkent (Kapitány, 2015). A 2011-es népszámlálási adatok alapján a legnagyobb kisebbségi közösség Erdélyben él, ezt követi Szlovákia, a Vajdaság majd Kárpátalja³.

2. ábra Nyers, illetve a nem válaszolókkal korrigált etnikai arányok a Kárpát-medencében, 2001 körül, 2011 körül

Körzetek	Lakosság 2001	Magyar nemzetiségű	Magyar nemzetiség, korrigált	Korrigált arány, %	Lakosság 2011	Magyar nemzetiségűnek vallotta magát	Magyar nemzetiség, korrigált	Korrigált arány, %
Magyarország	10 198 315	9 416 045	9 974 035	97,8	9 937 628	8 314 029	9 741 112	98,0
Erdély	7 221 733	1 415 718	1 415 901	19,6	6 789 250	1 216 666	1 290 568	19,0
Szlovákia	5 379 455	520 528	525 856	9,8	5 397 036	458 467	493 437	9,1
Vajdaság	2 031 992	290 207	301 914	14,9	1 931 809	251 136	264 241	13,7
Kárpátalja	1 254 614	151 516	151 516	12,1	1 249 000	141 000	141 000	11,3
Muravidék	120 875	5 445	5 797	4,8	118 988	4 000	4 000	3,4
Burgenland	277 569	6 641	6 641	2,4	286 215	10 000	10 000	3,5
Észak-Baranya megye	330 506	9 784	9 960	3,0	305 032	8 249	8 532	2,8
<i>Kárpát-medence összesen</i>	<i>26 815 059</i>	<i>11 815 884</i>	<i>12 391 619</i>	<i>46,2</i>	<i>26 014 958</i>	<i>10 403 547</i>	<i>11 952 891</i>	<i>45,9</i>

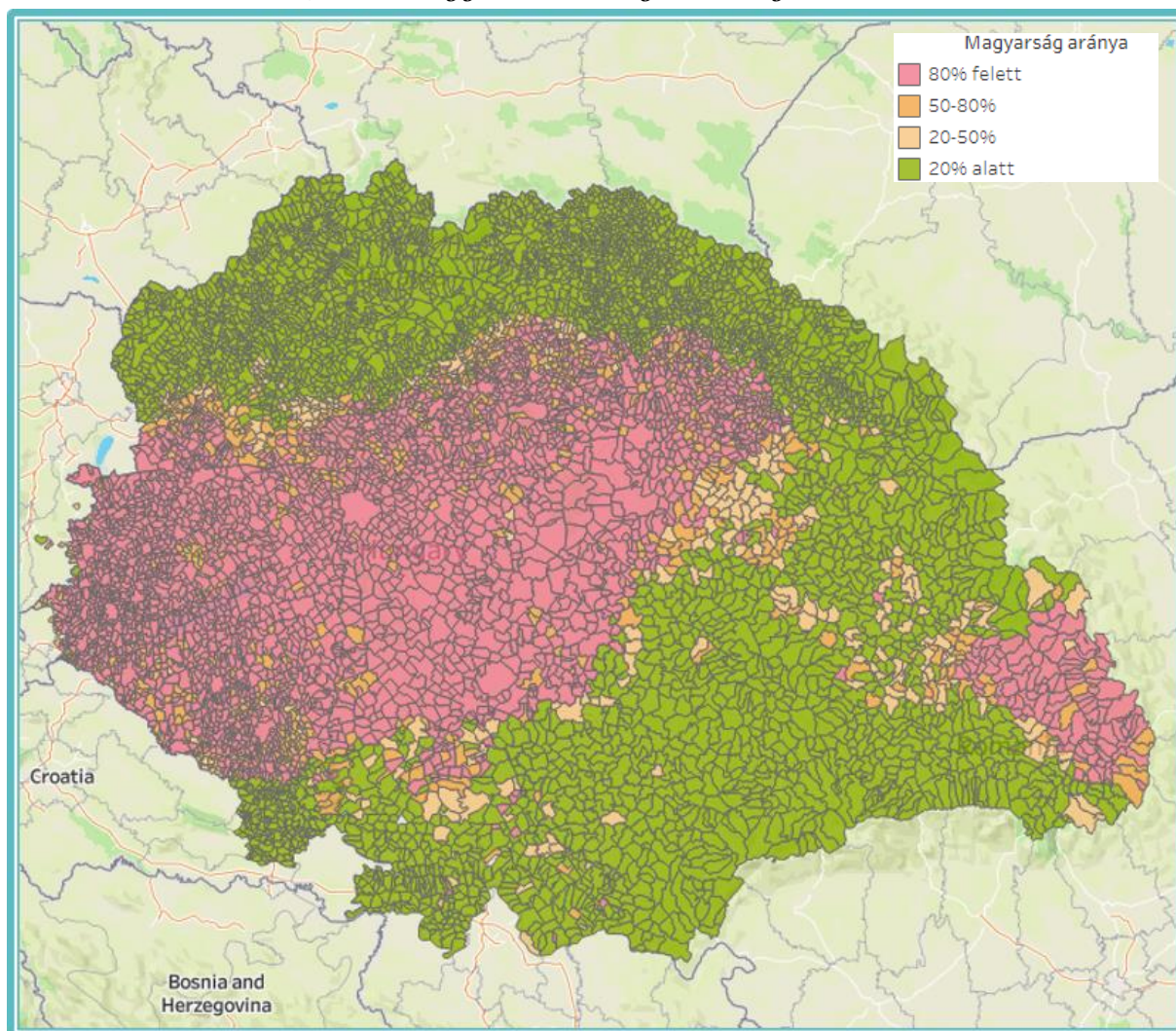
Forrás: Kapitány, B.: *Külhoni magyar közösségek. In Demográfiai portré 2015. Jelentés a magyar népesség helyzetéről.* Budapest: KSH Népeségtudományi Kutatóintézet.

<https://www.demografia.hu/kiadvanyokonline/index.php/demografiaipotre/article/view/2476>

³ Ukrajnában 2001-ben tartottak utoljára népszámlálást, részletek a kárpátaljai magyarságról szóló fejezetben.

3. ábra Magyar nemzetiségűek aránya, 2011⁴

Forrás: Nemzetstratégiai Kutatóintézet – Kárpát-haza statisztikák. Letöltés dátuma: 2022. május 12., <https://www.karpat-haza-statisztikak.hu/terkepek/d1.html>

KORSZERKEZET, TERMÉSZETES SZAPORULAT

A korszerkezet jellegét leginkább az öregedési index és az eltartottsági ráta szemlélteti. Az *öregedési index* általában a 14 éves, az elemzésben szereplő tanulmány estében a 19 éves és ennél fiatalabb népességre jutó idősök arányát jeleníti meg. Az index értékei rámutatnak az idősödés folyamatára és előrevetítenek bizonyos jövőbeli tendenciákat (KSH, 2022). A 2011-ben mért öregedési index alapján valamennyi Kárpát-medencei magyarságra az előregedés jellemző. Az adatok összehasonlításából két megállapítás vonható le: egyrészt a magyarországi magyarok öregedési indexe a legmagasabb a környező országok többségi

⁴ Magyarországi, szlovákiai (felvidéki) településeken, egyes szerbiai (vajdasági), ukrainai (kárpátaljai) horvátországi (baranya-szlavóniai), szlovéniai (muravidéki) és ausztriai (őrvidéki) településeken, valamint egyes romániai (erdélyi) községekben.

Adatok forrásai: Magyarország, Románia, Szlovákia, Szerbia, Ukrajna, Horvátország, Szlovénia, Ausztria országos statisztikai hivatalai által készített népszámlálásain adatok. Ausztria és Szlovénia esetében 2002-es adatok, Ukrajna esetében 2001-es adatok, a szlovén nemzetiségi arányok 2006-as tanulmány adatai alapján.

nemzetéhez viszonyítva, másrésről a kisebbségben élő magyarok mutatója a magyarországi magyarokhoz képest is magasabb – utóbbi alól egyedül Kárpátalja volt kivétel a háború előtt. Vagyis a térségben az elöregedés a magyarországi magyarokra fokozottan jellemző, a kisebbségben élő magyarokra azonban még inkább igaz az állítás. A szomszédos országokban a Vajdaságban élő magyarokat érinti legerőteljesebben ez a folyamat.

Az *eltartottsági ráta* az aktív, munkaképes korúak és az inaktívok (fiatal vagy idős népesség) arányát méri fel, egyben jellemzi a korösszetételt. Az eltartottsági ráta vizsgálata kedvezőbb képet ad a magyarságról, mint az öregedési index: ennél az arányszámnál a külhonban élő magyarok mutatói hasonlítanak a többségi nemzet mutatóhoz. A legkedvezőbb helyzet a felvidéki magyaroknál figyelhető meg, mivel az eltartottsági rátájuk alacsonyabb, mint a szlovák átlag (Péti, Pakot, Szabó, & Pakot, 2020).

A rendszerváltásra szinte valamennyi magyar közösség a gyermekvállalás elhalasztásával reagált. A gyermekvállalási kedv a mélypontját a 21. század első felében érte el. A jelenség mérésére az egyik leggyakrabban használt mutató a *teljes termékenységi arányszám* (TTA), amely megmutatja, hogy „ha az adott év termékenységi adatai állandósulnának, akkor egy nő élete folyamán átlagosan hány gyermeknek adna életet” (KSH, 2022). 2011-ben a magyarországi nők esetében a TTA 1,23, a külhoniaknál 1,4 körül volt, az utóbbi években a magyar közösségekre az TTA emelkedése a jellemző. A szakirodalom a Kárpát-medence népeinek gyermekvállalási kedvét egybehangzóan hasonlóan látja.

A *halandósági* viszonyok a rendszerváltás után jelentősen romlottak a térségben. A negatív tendencia a 2000-es évektől változott meg. Összességében elmondható, hogy a születéskor várható élettartam kisebbségben élő magyar közösség esetében alacsonyabb, mint a magyarországi adatok. A többségi nemzethez képest árnyaltabb a kép: a Felvidéken és a Vajdaságban alacsonyabb a várható élettartam mind a nők, mind a férfiak esetében, Erdélyben megegyeznek az arányok, Kárpátalján pedig a magyarok jobb mutatókkal rendelkeznek, mint az országos átlag.

Ahogy korábban említésre került, az élveszületések száma meghaladja a halálozásokat, vagyis a régiót negatív *természetes szaporulat* jellemzi. A kisebbségben élő magyaroknál a negatív természetes szaporulat még fokozottabban van jelen az adott ország átlagához képest, a különbség a Vajdaság esetében a legszembetűnőbb. Szlovákia teljes népességére pozitív természetes szaporulat jellemző, azonban ez a felvidéki magyarságra nem terjed ki (Péti, Pakot, Szabó, & Pakot, 2020).

NEMZETISÉGVÁLTÁS ÉS ELVÁNDORLÁS

A *nemzetiségváltás* szerepe nem került meg a népességcsökkenés témakörében. A szomszédos országokban élő magyar asszimilációja heterogén képet ad: Erdély tömbmagyarságára nem jellemző az asszimiláció, ezzel szemben a Felvidéken a magyarság csökkenésének legfőbb oka. Vajdaságban a vegyes házasságok révén évente öt-hatszáz főre tehető az asszimilációs veszteség. A képet tovább színezi, hogy Kárpátalján disszimilációs folyamatok jelentek meg.

A jelentős *elvándorlás* akár a kedvező demográfiai adatok is felülírhatja. A Kárpát-medencei kisebbségben élő magyarok esetében a szülőföld elhagyása jellemző. A célországok között elsősorban Magyarország és a nyugat-európai államok találhatóak. A vándorlási magatartásformák hatást gyakorolnak és alakítják a népesség jövőbeli számát. A vándorlás ütemét befolyásolják a külső tényezők, példaként említhető az uniós csatlakozás vagy a 2008-as válság, amelyek egyaránt hatottak az elvándorlásra (Péti, Pakot, Szabó, & Pakot, 2020).

A nemzetközi vándorlás sajátos szintje a környező országokból Magyarországra érkezők, mivel a személyek jelentős része magyar nemzetiségű. A feltárt folyamat részleteit ismerteti a 2011 és 2017 közötti időszakot bemutató tanulmány, amely az adminisztratív nyilvántartásokra és a cenzusszerű adatokra (például: lakcímnnyilvántartás, mikrocenzus stb) támaszkodva vont le következtetéseket (Kincses, 2019). A Kárpát-medence országaiból érkező honosítottak száma 2017-ben 353 ezer fő volt, ezen belül a magyar nemzetiségűek száma 313 ezer fő. Összevetve a 2011-es és 2017-es adatokat a honosítások száma egyértelműen növekedett. A vizsgált periódusban a Szlovákiából érkezők száma csökkent egyedül, a többi ország esetében dinamikus emelkedés figyelhető meg, ezek közül is kiemelkedik a kárpátaljai 81%-os növekedés. A Magyarországra leginkább a magyarok által lakott területekről érkeznek.

A határokon átnyúló vándorlás napjainkban sokkal kevésbé jelent végleges letelepedést, inkább tekinthető egy-egy életszakaszhoz köthető állomásnak, amely a szülőföldre történő *visszavándorlás* lehetőségét is magában foglalja. A vándorlás hosszú távon hatást gyakorol az etnikai térszerkezetre, amely nemcsak a magyarság számát, hanem ebből fakadóan a kulturális, az oktatási, a munkaerő-piaci és más szegmensek szűkülését okozza, összességében pedig szörványosodáshoz és asszimilációhoz vezethet (Kincses, 2019).

A külföldi magyarság megmaradása nem csak demográfiai, hanem kulturális kérdéseket is felvet. A nemzeti kisebbségek generációs újratermelődése a magyar népesség termékenységén, halandóságán és elvándorlásán felül függ a magyar etnokulturális jegyek és a ráépülő csoportidentitás generációk közötti átadásának sikerességétől is (Péti, Pakot, Szabó, & Pakot, 2020)

NÉPESSÉG-ELŐRESZÁMÍTÁS

A Nemzetstratégiai Kutatóintézet és a KSH Népeségtudományi Kutatóintézet munkatársai 2018–2019-ben népesség-előreszámítást végeztek. Hasonló kutatás korábban 2005-ben készült. Az újabb felmérés jogosultságát egyrészt indokolja az eltelt időszak, másrészt az újszerű demográfiai jelenségek megjelenése, amelyek számos esetben meghaladják a nyilvántartások korlátait. Ide sorolható a többes földrajzi kötődés, a sajátos nemzetközi mobilitás, a külföldi munkavállalás vagy a családi élet tagoltsága.

A népesség-előreszámítás (projekció – előrejelzés) a múltbeli tendenciák figyelembe vételével számítja ki a jövőbeli lehetséges népességszámot a *születési* ráta, a *halálozás* és a *vándorlás* adataira támaszkodva. Nem tekinthető jóslásnak, előrejelzésnek, vagy becslésnek, inkább a jóslás és ez előrejelzés között foglal helyet. A számítás során figyelembe vett adatok közül a legbizonytalanabb tényező a *vándorlási* adat. Hasonlóan számos bizonytalanságot rejt az *asszimiláció* kérdése, hiszen az *etnokulturális* és a *demográfiai reprodukció* fogalmai nem egyeznek meg. A Kárpát-medencei magyarságra a fentebb bemutatott negatív demográfiai folyamatok a jellemzőek, amelyek meghatározzák a népesség jövőben várható számát.

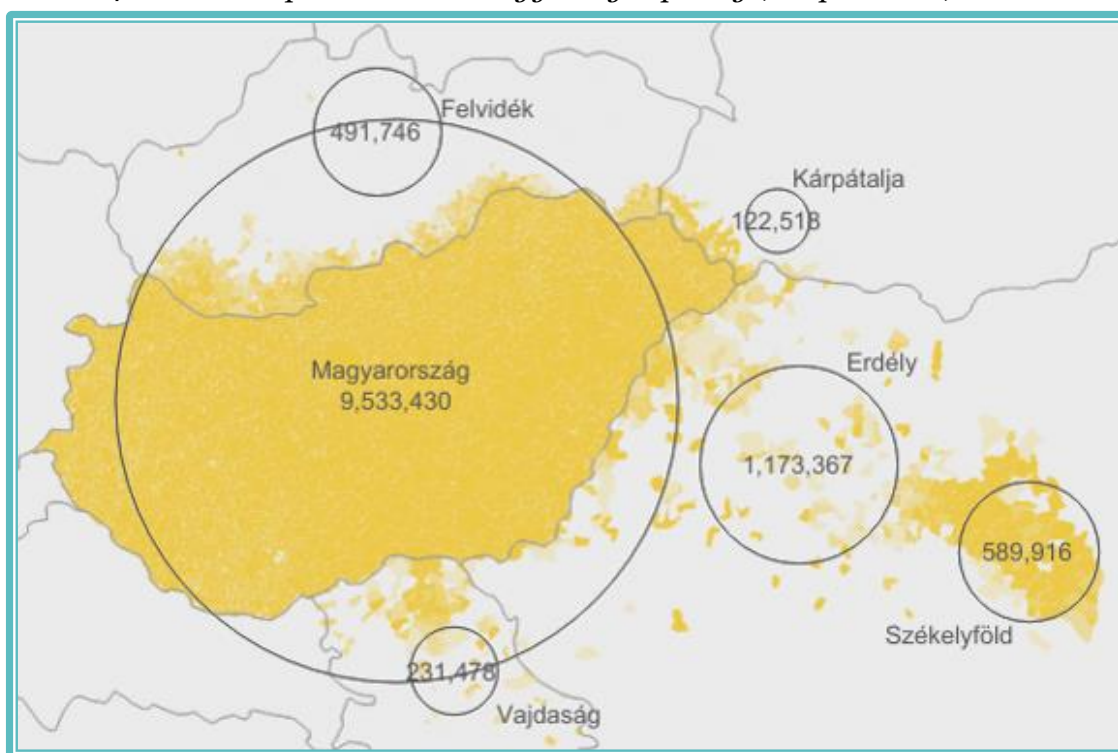
Az elemzésben felhasznált népesség-előreszámítás a 2011-es népszámlálási adatokból indul ki, illetve Kárpátalján ennek hiánya miatt egy 2017-es kutatás adataira támaszkodik. A magyarság kiinduló számának megállapításához az előreszámítás különböző tanulmányok és felmérések eredményeit is felhasználta. A népesség-előreszámítás négyféle jövőbeli potenciális változatot készített: az *alpváltozatot* (amely egyben a legvalószínűbb), a *pesszimistát*, az *optimistát*, illetve egy *alpváltozatot kiegyensúlyozott migrációval*, utóbbi esetben a migrációs egyenleg nulla.

Az alapmodellben lassan javuló termékenységgel számoltak, valamint a gyermekvállalás kitolódásával, utóbbi várhatóan 20–29 éves kortól 25–34 éves korra tevődik át. A halandóság javulása szintén prognosztizálható, azonban ennek mértéke nemzetrészenként eltér.

A Kárpát-medencei magyarságot az elöregedés jellemzi a korábbi fejezetben ismertetett módon. A jövőben a 65 év felettek aránya várhatóan tovább nő: amíg jelenleg egy nyugdíjast 3,2 munkaképes korú tart el, addig három évtizeddel később ez a mutató 1,6-ra változhat. Összességében Magyarországon, a Székelyföldön és a Felvidéken a 65 évnél idősebb magyarok aránya 30%-ra emelkedik. Az összerdélyi és a vajdasági mutatók ennél magasabbak, ezeken a területeken várhatóan minden harmadik magyar időszerű lesz. A háború előtti számítások alapján Kárpátalján volt egyedül kedvezőbb a tendencia, ahol a magyarok negyede lehet 65 év feletti 2051-re.

Jelenleg a magyarság 16%-a él a szomszédos országokban, arányuk várhatóan valamennyi államban csökkenni fog. Az országok között jelentősebb eltérés mutatkozik a csökkenés tekintetében, amelyet befolyásolnak a már említett tényezők. Az alapváltozat szerint a magyarországi magyarság 2051-ben valószínűleg 7,5 millió fő lesz, a Kárpát-medencei magyarok létszáma várhatóan 3 millió fővel (körülbelül a negyedével) csökken a 2011-ben mért 12 millió főhöz képest (Péti, Pakot, Szabó, & Pakot, 2020).

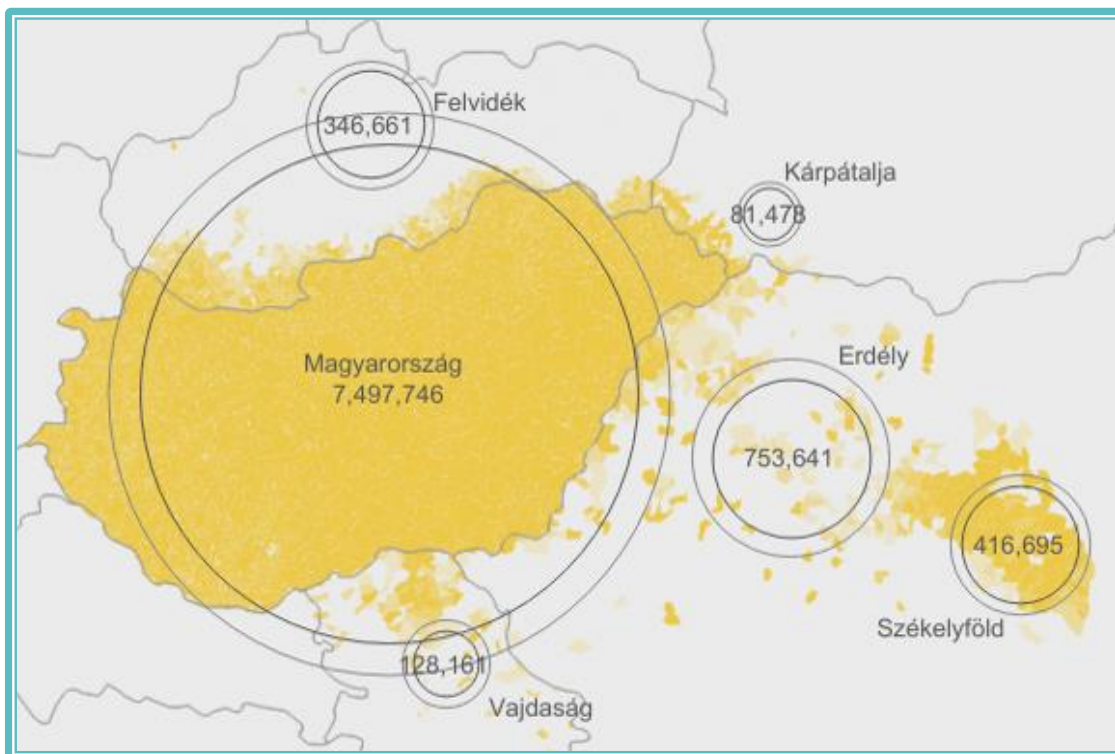
4. ábra A Kárpát-medencei magyarság népessége, alapváltozat, 2016⁵

Forrás: Nemzetstratégiai Kutatóintézet – Kárpát-haza statisztikák. Letöltés dátuma: 2022. április 19., <https://www.karpat-haza-statisztikak.hu/kimutatasok11.html>

⁵ A székelyföldi magyarság az erdélyi magyarság része, Székelyföld adatait a forrás külön is megjeleníti.

5. ábra A Kárpát-medencei magyarság népesség-előreszámítása, alapváltozat, 2051⁶

Külső kör: 2016-os adatok, belső kör: 2051-es adatok

Forrás: Nemzetstratégiai Kutatóintézet – Kárpát-haza statisztikák. Letöltés dátuma: 2022. április 19., <https://www.karpat-haza-statisztikak.hu/kimutatasok11.html>

⁶ A székelyföldi magyarság az erdélyi magyarság része, Székelyföld adatait a forrás külön is megjeleníti.

ROMÁNIA

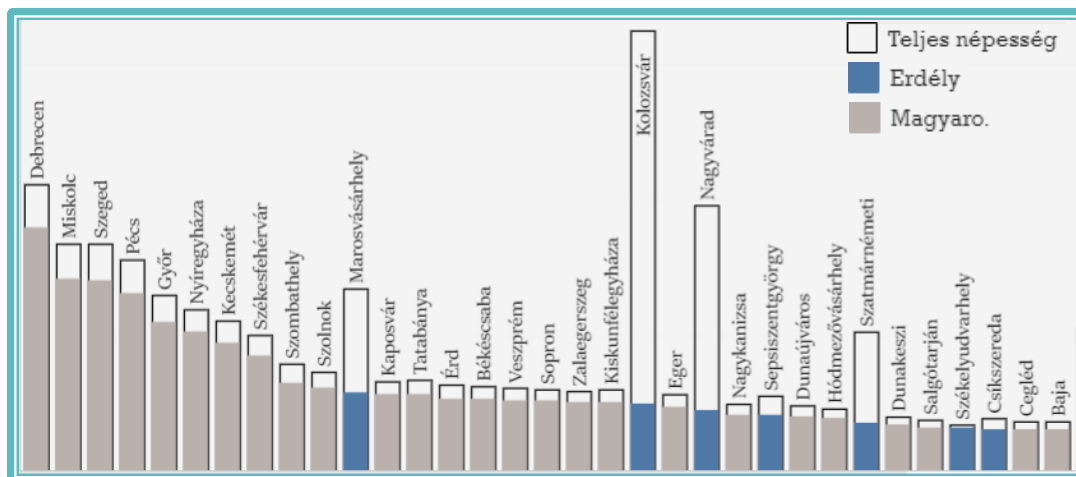
MAGYARSÁG A 20. SZÁZADBAN

Kelet-Európa és a Kárpát-medence etnikailag egyik legjobban kevert területe Erdély. A 20. század közepéig három nagyobb és számos kisebb nemzetiség élt itt. Az 1910-es népszámlálás szűk román többséget regisztrált, arányuk 54%-nak felelt meg, az 1,66 millió lélekszámú magyarság a lakosság közel 32%-át adta, a németek aránya 11% volt (Kiss, 2019).

Az első román népszámlálásra 1930-ban került sor, amely 1,4 millió magyart regisztrált. A csökkenés háttérben az első világháborút követő menekülthullám, valamint a valós, illetve a kényszerű identitásváltás állhatott. A háborús időszakot leszámítva magyarság száma ezt követően az 1970-es évek közepéig gyarapodott, a csúcstól 1977-ben érte el 1,7 millió fővel. Az emelkedés legfőbb oka a kedvező népmozgalmi változások.

A két világháború között a nagyobb városok (Nagyvárad, Szatmárnémeti, Kolozsvár, Marosvásárhely) jellemzően megőrizték magyar többségüket, a szocializmus évei alatt a betelepülések okán váltak román többségűvé (Kovács & Rovács, 2021). Mindezek ellenére számos erdélyi nagyvárosban napjainkban is jelentős magyar közösség él, amelyek a teljes magyarság viszonylatában meghatározóak.

6. ábra A legnagyobb magyar népességgel rendelkező városok a Kárpát-medencében, 2011 (részlet az ábrából)

Budapest kiemelkedő értékeinek ábrázolási nehézsége miatt nem került megjelenítésre.

Forrás: Nemzetstratégiai Kutatóintézet – Kárpát-haza statisztikák. Letöltés dátuma: 2022. április 19., <https://www.karpat-haza-statisztikak.hu/kimutatasok8.html>

A székelyföldi magyarok történetében külön fejezet a szovjet nyomásra 1952-ben létrejött Magyar Autonóm Tartomány. A marosvásárhelyi központtal működő tartomány lakosságának 77%-a volt magyar. A terület működését központi döntések határozták meg, azonban a magyart hivatalos nyelvként lehetett használni, valamint számos magyar kulturális intézmény működött. A román vezetés az 1950-es évektől kezdve *homogenizációs* politikát folytatott, ez alól kivételt jelentett az autonóm terület. Részben az 1956-os forradalom hatására az autonóm területet átalakították, és megalakult a Maros-Magyar Autonóm Tartomány. A döntés következtében a magyarok aránya alig haladta meg a 60%-ot a területen. A tartomány 1968-ig állt fenn, ezt követően a történelmi Székelyföld közigazgatási egységét átszervezték, a terület Maros, Hargita és Kovászna megyékre tagolódott. A döntéssel Maros megyében a magyarok aránya 44%-ra csökkent, a másik két megyében megmaradt a magyar többség (Bottoni, 2008).

A Ceaușescu-korszak a 1970-es évektől nyíltan kiállt az egész Romániában megvalósuló *homogén nemzetállam* mellett, amelyet erőltetett asszimiláció kísért (Novák, 2008).

Az 1980-as évek közepétől megjelenő tömeges kivándorlás a magyarság, a németek és a zsidók számának csökkenéséhez vezetett. A folyamatot felerősítette az 1980-as években megjelenő negatív népmozgalmi mutatók, a fentiek következtében a 2002-ben rendezett népszámlálás során 1,4 millió lélekszámú magyarságot mértek (Kovács & Rovács, 2021).

AZ ERDÉLYI MAGYAROK SZÁMA

A soron következő, 2011-ben rendezett népszámlálást hagyományos módon, kérdezőbiztosok bevonásával szervezték. Az anyanyelvre, a vallásra és az etnikumra vonatkozó kérdésekre a válaszadás nem volt kötelező. A *Melyik etnikai csoporthoz tartozónak érzi magát?* kérdés nyitott formában szerepelt a kérdőívben. Az adatok feldolgozásánál azokat, akik *erdélyi* nemzetiségűek vallották magukat románnak, a *csángókat* pedig egyébként regisztrálták, utóbbiak száma elenyésző volt. A végeleges eredményeket 2013-ban publikálták (Kapitány, 2015).

A publikált népszámlálási adatok szerint Románia lakossága 20,12 millió fő volt. A nemzetiségi hovatartozásra 18,89 millió személy válaszolt, ez alapján a *legnagyobb lélekszámú nemzetiség az országban a magyarság*. Az ország nemzetiségi összetétele a következőképpen alakul (Institutul Național de Statistică, 2013):

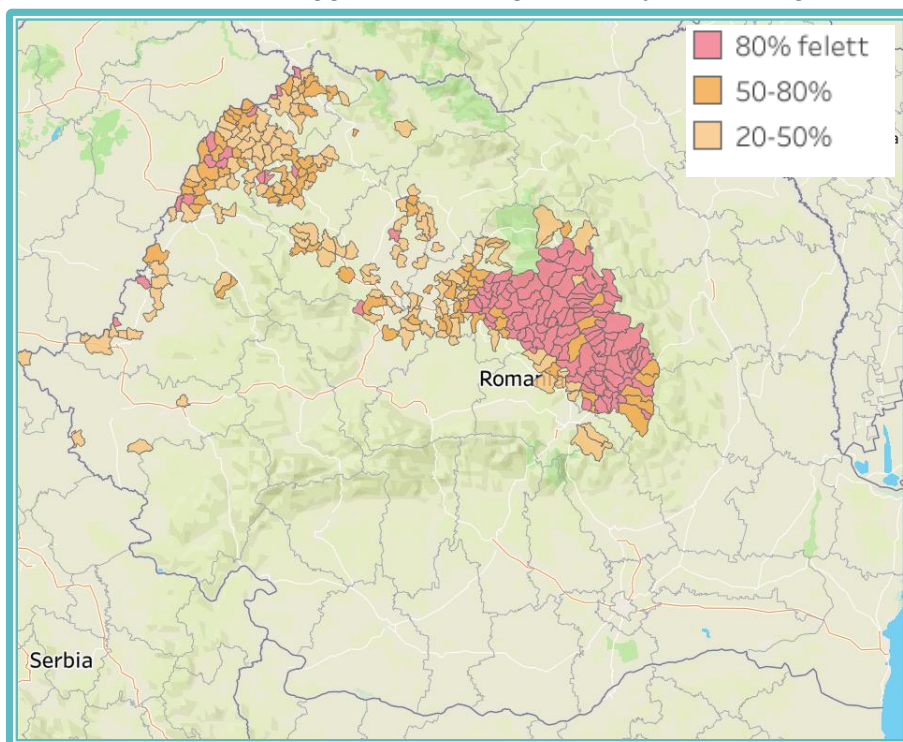
- magyarok 6,5% (1,23 millió fő),
- romák 3,3% (621,6 ezer fő),
- további 20 ezer fő feletti nemzetiségek: ukránok (50,9 ezer fő), németek (36,0 ezer), törökök (27,7 ezer fő), oroszok/lipovánok (23,5 ezer), tatárok (20,3 ezer fő).

A magyarság népességfogyása eltérő képet mutat Romániában a népszámlálási adatok függvényében: 1992 és 2011 között a *szórványban* élők száma 349 ezerről 207 ezerre (-40%), a *Közép-Erdélyben* élőké 338 ezerről 249 ezerre (-27%), a *Partiumban* élőké 385 ezerről 303 ezerre (-22%), a *Székelyföldön* élőké pedig 531 ezerről 466 ezerre (-12%) csökkent (Kiss, 2019).

A tágabban értelmezett Erdélyben 1,2 millió magyar él, akik az összlakosság 19%-át adják. A legkompaktabb magyar területrész Székelyföld. A Romániában élő magyarokra nemcsak a népességfogyás, hanem a gyarapodás is jellemző, a 2000-es években összesen hat megyében emelkedett minimálisan a magyarok száma (Szatmár, Bihar, Szilágy, Maros, Hargita, Kovászna) (Kovács & Rovács, 2021).

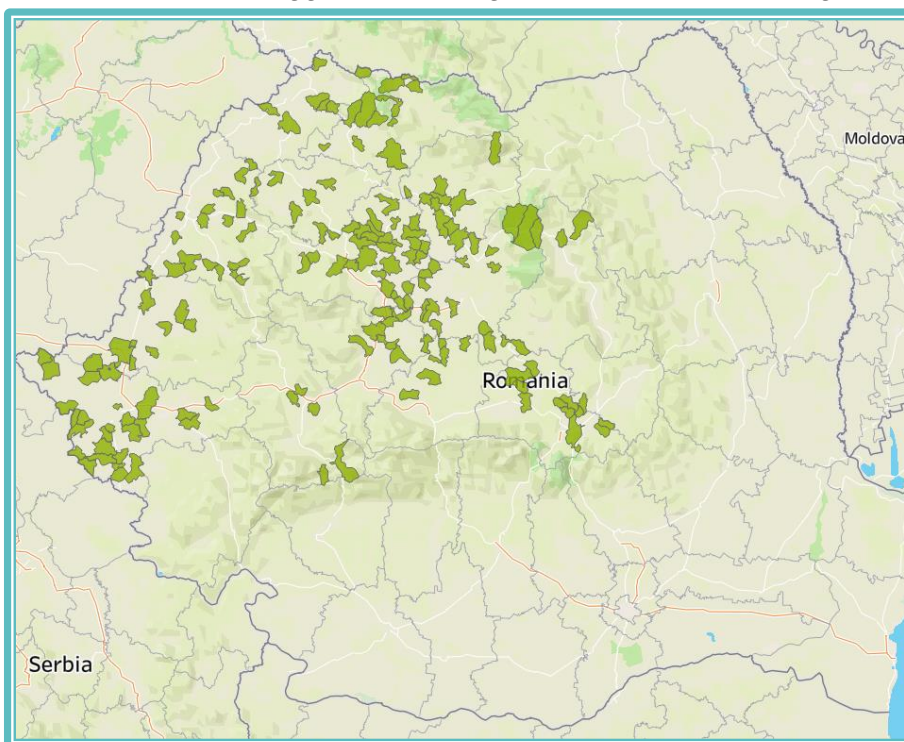
Romániában 2022-ben újabb népszámlálás kezdődött. A felmérés első szakaszában (2022. március 14. – május 15.) az állampolgárok önkéntes alapon tölthetik ki a kérdőívet online vagy a települési összeíró ponton. A követő szakasz személyes adatfelvétellel folytatódik. Az etnikumra vonatkozó adatok önkéntesek, az alábbi nyitott kérdések szerepelnek a kérdőívben: *Milyen etnikumhoz tartozónak vallja magát?; Mi az Ön anyanyelve?* A népszámláláson a magyar és a székely két külön etnikumként jelenik meg (nepszamlalas.ro, 2022).

7. ábra Románia: a magyar nemzetiségűek 20% feletti aránya, 2011⁴

Forrás: Nemzetstratégiai Kutatóintézet – Kárpát-haza statisztikák. Letöltés dátuma: 2022. április 21. <https://www.karpat-haza-statisztikak.hu/terkepek/d1.html>

8. ábra Románia: a magyar nemzetiségűek 5–20% közötti aránya, 2011⁴

Forrás: Nemzetstratégiai Kutatóintézet – Kárpát-haza statisztikák. Letöltés dátuma: 2022. április 21. <https://www.karpat-haza-statisztikak.hu/terkepek/d1.html>

A ROMÁNIÁBAN ÉLŐ MAGYAROK FŐBB DEMOGRÁFIAI JELLEMZŐI ÉS NÉPESSÉG-ELŐRESZÁMÍTÁSUK

A születéskor várható élettartam Romániában viszonylag egységes, nincs számottevő különbség a romániai átlag és a magyar nemzetiség adatai között mind a nők, mind a férfiak tekintetében. Ugyanakkor a nyers halandósági arányszám negatívabb képet mutat a magyaroknál a kedvezőtlenebb korstruktúra miatt (Péti, Pakot, Szabó, & Pakot, 2020). A kedvezőtlen korszerkezet kialakulására az 1990-es években zajló jelentősebb, és a 2000-es években is folytatódó kivándorlás gyakorolt hatást. A románok és a romák kivándorlási hulláma később kezdődött, ezeket az uniós csatlakozás indította el, mértéke viszont meghaladja a magyarokét (Kapitány, 2015).

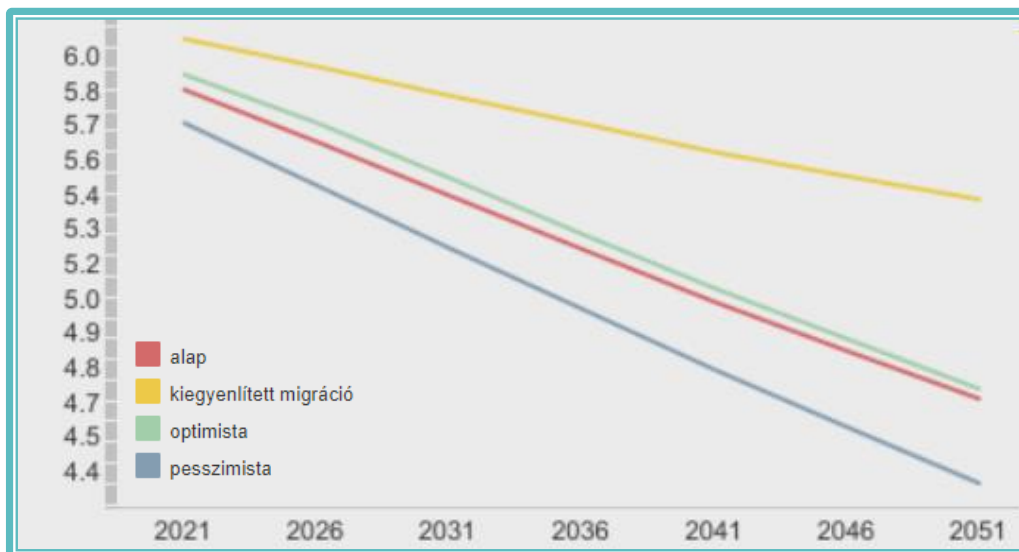
Az Erdélyben születettek jelentős száma vándorolt Magyarországra, a folyamat nélkül az erdélyi magyarok aránya 21% lenne a 19% helyett. Az öt legnagyobb kibocsátó megye Hargita, Maros, Bihar, Szatmár, valamint Kolozs (Kincses, 2019).

Az asszimiláció karakteréhez tartozik, hogy Erdélyben a román és a magyar etnicitás egyértelmű markerek mentén elválik egymástól. A vegyes házasságokból származó asszimilációs veszteség az erdélyi magyarság esetében 5,3%-ra tehető 2002 és 2011 között. Székelyföldön ezzel szemben nincs házasságból származó asszimilációs veszteség (Péti, Pakot, Szabó, & Pakot, 2020).

A népesség-előreszámítás már említett két bizonytalan tényezője az asszimiláció és a nemzetközi vándorlás, utóbbi esetben a kivándorlás ideiglenes vagy állandó jellege, valamint ütemének számszerűsítése okoz problémát. Mivel a többségi nemzetre fokozottabban jellemző a nemzetközi vándorlás, mint a magyarságra, a jövőbemutató számok megállítása még az átlagosnál is nehezebb Erdély esetében (Kapitány, 2015).

A népesség-előreszámítás alapján a 2011-ben mért 1,23 milliós erdélyi magyarság létszáma valószínűleg 640 ezer és 900 ezer fő között várható 2051-ben, annak függvényében, hogy az optimista vagy a pesszimista forgatókönyv érvényesül. A legvalószínűbb forgatókönyv szerint a magyarok száma 753 ezer fő lesz. A magyarság arányszáma Románián belül hasonlóképpen csökkenni fog (Péti, Pakot, Szabó, & Pakot, 2020).

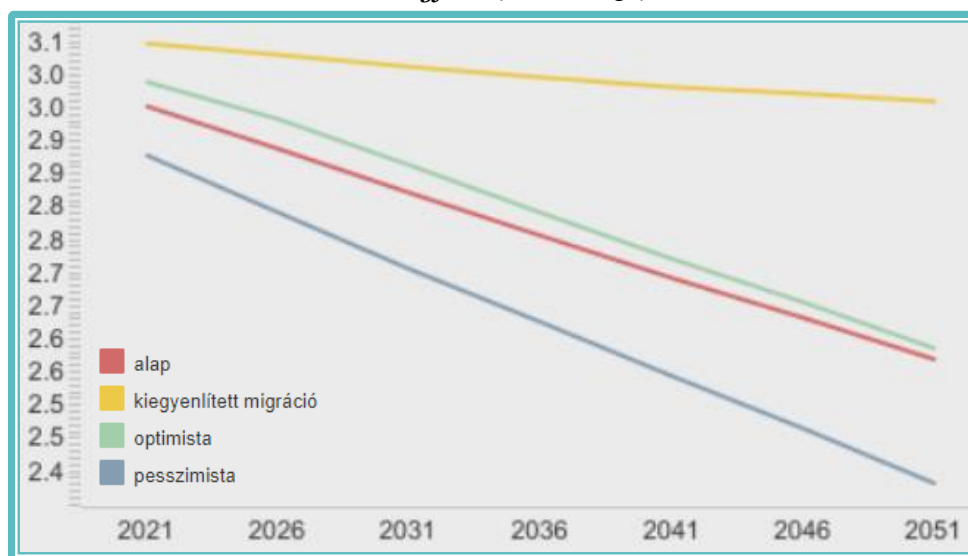
9. ábra A magyar népesség a többségi nemzet országos arányában, Erdély (2021-2051)

Forrás: Nemzetstratégiai Kutatóintézet – Kárpát-haza statisztikák. Letöltés dátuma: 2022. április 19., <https://www.karpat-haza-statisztikak.hu/kimutatasok11.html>

A legjelentősebb magyar tömbterület a Kárpát-medencében a Székelyföld (Hargita, Kovászna, Maros megyék). Székelyföld esetén is népességfogyás figyelhető meg, a 2011-es mért 609 ezer fős magyarság 2051-re valószínűleg 360 ezer és 490 ezer fő között várható. Az erdélyi magyar közösség 55%-a várhatóan székelyföldi lesz három évtized múlva.

10. ábra A magyar népesség a többségi nemzet országos arányában, Székelyföld (2021-2051)

Forrás: Nemzetstratégiai Kutatóintézet – Kárpát-haza statisztikák. Letöltés dátuma: 2022. április 19., <https://www.karpat-haza-statisztikak.hu/kimutatasok11.html>

FELVIDÉK

MAGYARSÁG A 20. SZÁZADBAN

A felvidéki magyarság a második legnagyobb lélekszámú magyar kisebbség. A területen élő magyarok csehszlovák lakosokká váltak a Párizs környéki békeszerződések következtében. A létrejött Csehszlovákia egy többnemzetiségű államként alakult meg, amelyben a csehek (51%), a szlovákok (16%), a németek (22%), a magyarok (5%) és a ruszinok (4%) voltak a legfőbb nemzetiségek. A két világháború között Kárpátalja Csehszlovákiához tartozott (Horváth, 2014).

Az 1910-es népszámlálási adatok tükrében a Felvidéken élők 30%-a vallotta magát magyar anyanyelvűnek, az 1921-ben rendezett első csehszlovák népszámláláson az arány 22%-ra csökkent. A csökkenést részben magyarázza, hogy a magyarok menekülthullámban hagyták el a Felvidéket a csehszlovák megszállás és a trianoni béke következtében (Kovács & Rovács, 2021).

Az első világháborút lezáró békeszerződés eredményeképpen az elcsatolt területen élő magyarok száma 1910 és 1930 között 3,3 millióról 2,6 millió főre csökkent, vagyis általános jelenség volt a magyarság térvesztése, amelynek üteme Burgenland után Csehszlovákiában volt a legjelentősebb (Bárdi, 2008).

A második világháborút lezáró 1947-es békeszerződés érvénytelennek nyilvánította a bécsi döntéseket, egyben Kárpátalja a Szovjetunió részévé vált. A háborút követő kitelepítések és a *reszlovákizáció* miatt az 1950-ben zajlott népszámláláson 355 ezren vallották magukat magyarnak. A jelentős asszimiláció ellenére a következő időszakban a magyarság száma növekedett, 1991-es számlálás során 567 ezer magyar regisztráltak. Az önállóvá vált Szlovákiában először 2001-ben tartottak népszámlálást, a magyarok száma az 1961-es adatokhoz hasonlóan 521 ezer fő volt (Kovács & Rovács, 2021).

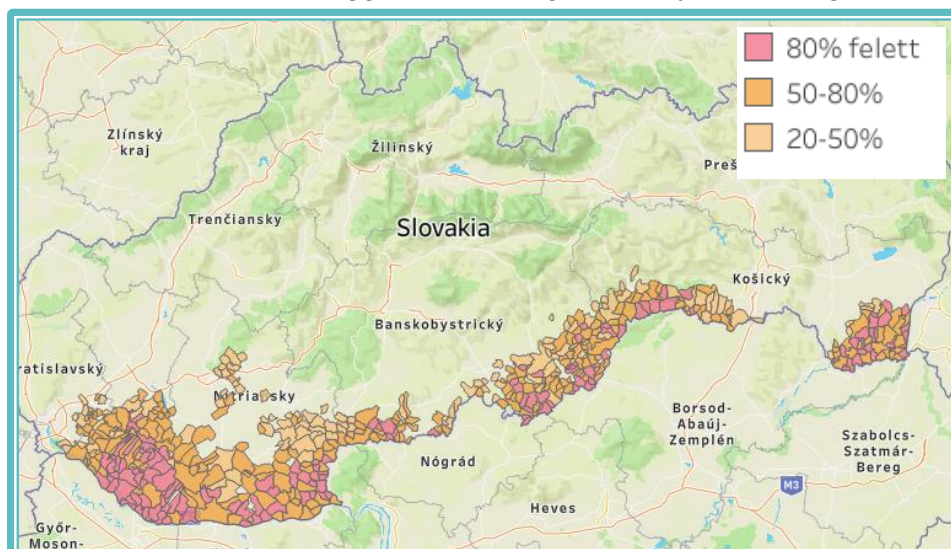
Összességében a felvidéki magyarság száma 1921 és 2001 között 20%-kal csökkent (651 ezerről 521 ezerre), miközben Szlovákia lakossága 80%-kal növekedett (3 millióról 5,4 millióra) a megadott időtartam között (Gyurgyík, 2011).

A FELVIDÉKI MAGYAROK SZÁMA

Szlovákiában 2011-ben rendeztek népszámlálást, a felmérést online és hagyományos papír alapon végezték. A nemzeti hovatartozásra vonatkozó rész kitöltése szabadon választható volt, amely nagy számban kitöltetlen maradt. A végleges eredményeket 2012-ben publikálták, az adatok alapján az országban 5,4 millió fő él, a magyarság száma pedig 458 ezer fő volt (8,5%) (Kapitány, 2015).

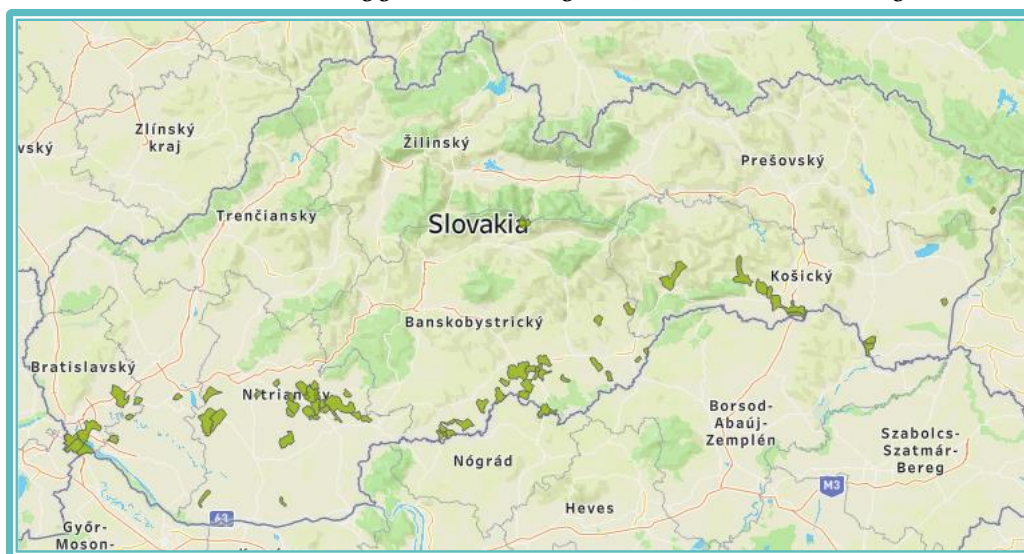
Szlovákiában a következő népszámlálást 2021-ben rendezték, a felmérés az első szakasza online, a második telefonon és önkormányzati kontakt pontoknál zajlott (nepszamlalas.sk, 2021). A népszámlálási adatok értelmében 5,45 millió fő él az országban, a népesség száma csekély mértékben emelkedett. A népszámlálásban a *nemzetiségre*, az *egyéb nemzetiségre*, valamint az *anyanyelvre* egyaránt rákérdeztek (Republic, 2022).

11. ábra Szlovákia: a magyar nemzetiségűek 20% feletti aránya, 2011⁴

Forrás: Nemzetstratégiai Kutatóintézet – Kárpát-haza statisztikák. Letöltés dátuma: 2022. április 21. <https://www.karpat-haza-statisztikak.hu/terkepek/d1.html>

12. ábra Szlovákia: a magyar nemzetiségűek 5–20% közötti aránya, 2011⁴

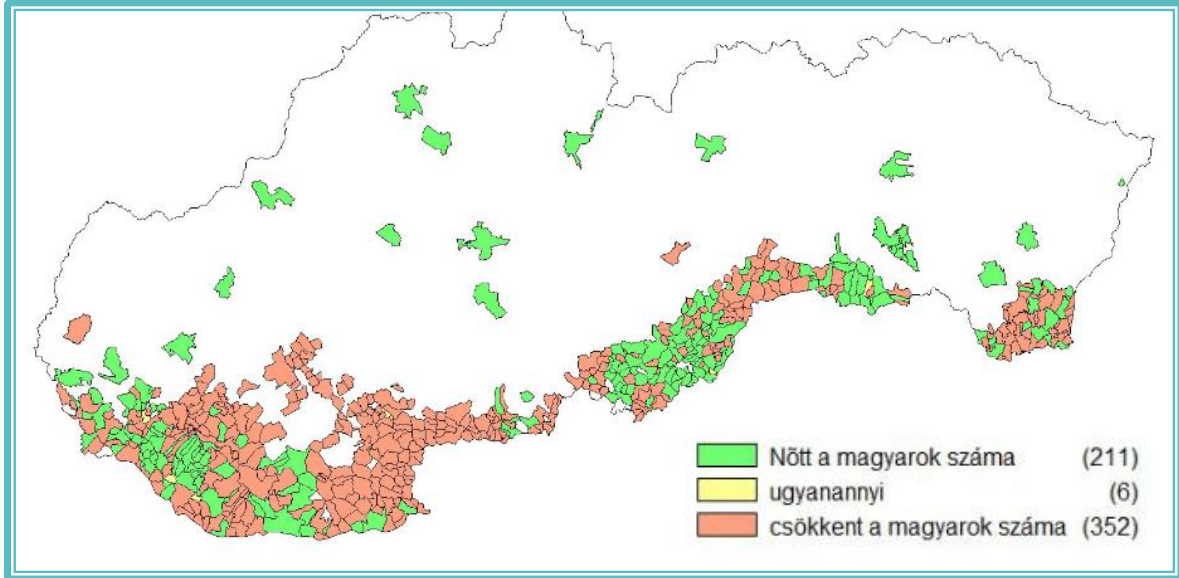
Forrás: Nemzetstratégiai Kutatóintézet – Kárpát-haza statisztikák. Letöltés dátuma: 2022. április 21. <https://www.karpat-haza-statisztikak.hu/terkepek/d1.html>

A nyilvánosságra hozott adatok részlegesek, az adatok kutatása és elemzése későbbre várható. A nemzeti hovatartozásra vonatkozó kérdésre 5,15 millió személy válaszolt. A *magyarság továbbra is Szlovákia legjelentősebb nemzetisége*: 422 065 személy vallotta magát magyar nemzetiségűnek, további 34 083 fő a magyart jelölte meg a „további nemzetiség”-nél. A Nemzeti Kisebbségekről és Etnikai Csoportokról Felelős Bizottság 2022 áprilisában kezdeményezte, hogy a két nemzetiségi adatot vonják össze, az elképzelést a kormányhivatal tárcaközi egyeztetésre küldte. A fenti logikát követve Szlovákia nemzetiségei az alábbi módon oszlanak meg (felvidek.ma, 2022):

- magyarok 8,4% (456 148 fő),
- romák 2,9% (156 164 fő),
- ruszinok 1,2% (63 526 fő),
- csehek 0,8% (45 711 fő).

A javaslat elveit követve a korábbiakhoz képest a nemzetiségek aránya 160-nál több településen haladja meg a 15%-ot, ebből 5 településen a magyarság arányának a növekedése miatt (a bővülés legjelentősebb része a ruszin és a roma lakosság növekedése miatt történt). A fenti 15%-os arányszám a hivatalos nyelvhasználat küszöbértéke.

13. ábra A magyarok számának alakulása 2021-ben a 2011-es népszámláláshoz viszonyítva

A 2021-es népszámlálásnál az első és a második nemzetiség adatai összegezve szerepelnek.

Forrás: Felvidek.ma. Letöltés dátuma: 2022. április 28.,

<https://felvidek.ma/2022/04/osszeadodhatnak-a-nemzetisegre-es-egyeb-nemzetisegre-vonatkozo-eredmenyek/>

A SZLOVÁKIÁBAN ÉLŐ MAGYAROK DEMOGRÁFIAI JELLEMZŐI ÉS NÉPESSÉG-ELŐRESZÁMÍTÁSUK

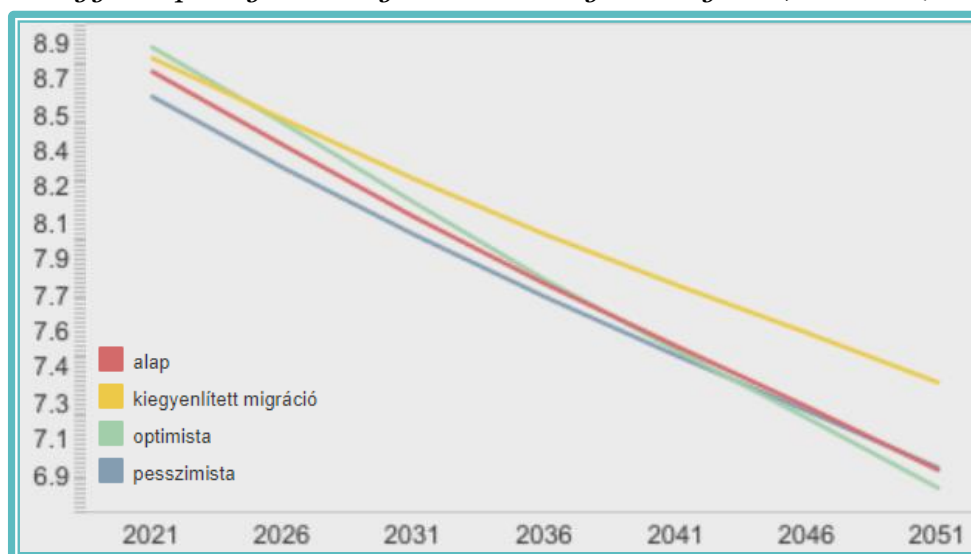
A magyarok halandósága a rendszerváltást követően 20%-kal meghaladta a szlovákiai adatokat, a születéskor várható élettartam szintén alacsonyabb volt, mintegy két évvel. Az eltérés valószínűleg azzal magyarázható, hogy az egészségkárosító magatartások a magyarok körében elterjedtebbek voltak. A magyarok várható élettartama elmarad a magyarországi és a szlovákiai átlagtól a nők és a férfiak esetében egyaránt.

Szlovákiára az egyetlen vizsgált állam, amelyben az össznépeiséget pozitív természetes szaporulat jellemzi, azonban ez a tendencia a magyarságra nem terjed ki. Összességében a magyarok demográfiai mutatói kedvezőtlenebbek, mint a többségi nemzeté.

A Szlovákiában élő magyarság csökkenésének legfőbb oka az asszimiláció, az 1990-es években a magyarok népességfogyása 60%-ot meghaladó mértékben vezethető vissza erre a folyamatra. Az elvándorlás jelen van a magyar kisebbség körében, azonban a bemutatott nemzetrészek közül itt a legalacsonyabb.

A népesség-előreszámítás során a kutatók 2011-ben 504 ezer magyarral számoltak a Felvidéken. A különböző hipotézisek összehasonításával a magyarság várható száma 320–370 ezer fő körül várható 2051-re. Az összlakosságon belüli arányuk 2–2,5%-kal csökkenhet (Péti, Pakot, Szabó, & Pakot, 2020).

14. ábra A magyar népesség a többségi nemzet országos arányában, Felvidék (2021-2051)

Forrás: Nemzetstratégiai Kutatóintézet – Kárpát-haza statisztikák. Letöltés dátuma: 2022. április 19., <https://www.karpat-haza-statisztikak.hu/kimutatasok11.html>

SZERBIA

MAGYARSÁG A 20. SZÁZADBAN

Az 1910-ben szervezett népszámlálás alkalmával a Vajdaságban 426 ezer magyart regisztráltak, arányuk 28%-nak felelt meg, ezzel a magyarság a szerbek mögött a második legnépesebb nemzetiség volt. Az magyarság elvándorlása már az újonnan kijelölt határok megállapítása előtt elindult, a becslések szerint 55 ezer magyar hagyta el a Vajdaságot és a mai horvát és szlovén területeket. A két világháború között a nehéz gazdasági viszonyok fenntartották az elvándorlás ütemét, ez idő alatt közel 30 ezer vajdasági magyar vándorolt ki Nyugat-Európába vagy az Amerikai kontinensre. Mindezekhez a délszláv népek betelepítése társult (Kovács & Rovács, 2021).

Jugoszlávia felosztását követően 1941-ben Magyarországhoz került Bácska, a horvát állam fennhatósága alá tartozott a Szerémség, német katonai igazgatási területté vált a Bánság. A második világháború alatt és után zajlott többszöri hatalomváltás az etnikai térszerkezet meghatározó átalakulását hozta, amelyet internálások, elmenekülések, betelepítések, deportálások, gyűjtőtáborok jellemeztek. Az átrendeződésére példa a németek sorsa, akiknek az aránya a korábbi 20%-ról a háború után 2%-ra csökkent a mai Vajdaság területén.

1948-ban a magyarok száma 429 ezer fő volt, amely a lakosság 26%-át jelentette, a szerbek abszolút többségbe kerültek. A magyarok száma lassú ütemben bővült az 1970-es évekig.

A szocialista Jugoszláviában lejátszódó társadalmi folyamatok – vegyes házasság, urbanizáció, nemzeti tudat visszaszorulása, stb. – hatására megjelent a *jugoszláv nemzettudat*. Az 1991-ben végzett felmérés alapján a lakosság közel 9%-a jugoszlávként határozta meg magát a Vajdaságban. Mindezzel párhuzamosan a jelzett időszakban a magyarok száma az asszimiláció és a kivándorlás miatt tovább csökkent, az 1991-ben tartott utolsó nagy jugoszláv népszámlálás során a 2 millió fős vajdasági lakosság 17%-a vallotta magát magyarnak, számuk 340 ezer főnek felelt meg (Kocsis & Kicošev, 2006).

Össességében 1948 előtt a be- és kitelepítések, menekülthullámok, háborúk és etnikai tisztogatások formálták negatív irányba a magyarság számát, a Tito-érában pedig a kivándorlás, a romló demográfiai folyamatok, és az asszimiláció volt a meghatározó a kérdésben (Kovács & Rovács, 2021).

Az önálló Szerbia megalakulása után 50 ezer magyar hagyta el a Vajdaságot, elsődlegesen gazdasági okok miatt, azonban a délszláv háború jelentős fokozta a folyamatot. A jelenlegi *új típusú* elvándorlást a nemzetközi munkavállalás, az „agyelszívás” mozgatja, ugyanakkor a Vajdaságban jelen van a többszörös állampolgárság és identitás is (Stojšin, 2015).

A VAJDASÁGI MAGYAROK SZÁMA

Szerbiában és a Vajdaság Autonóm Tartományban 2011-ben rendeztek népszámlálást. A felmérés lebonyolítása hagyományos módon történt, számlálóbiztosok bevonásával. Az önkéntes alapon megválaszolt, nemzetiségre vonatkozó nyitott kérdésre akár kettős nemzeti kötődéssel is lehetett válaszolni. Az albán nemzetiségűek nagyobb számban, a bosnyákok kisebb részben bojkottálták a válaszadást⁷. Az adatok publikálására 2012-ben került sor (Kapitány, 2015).

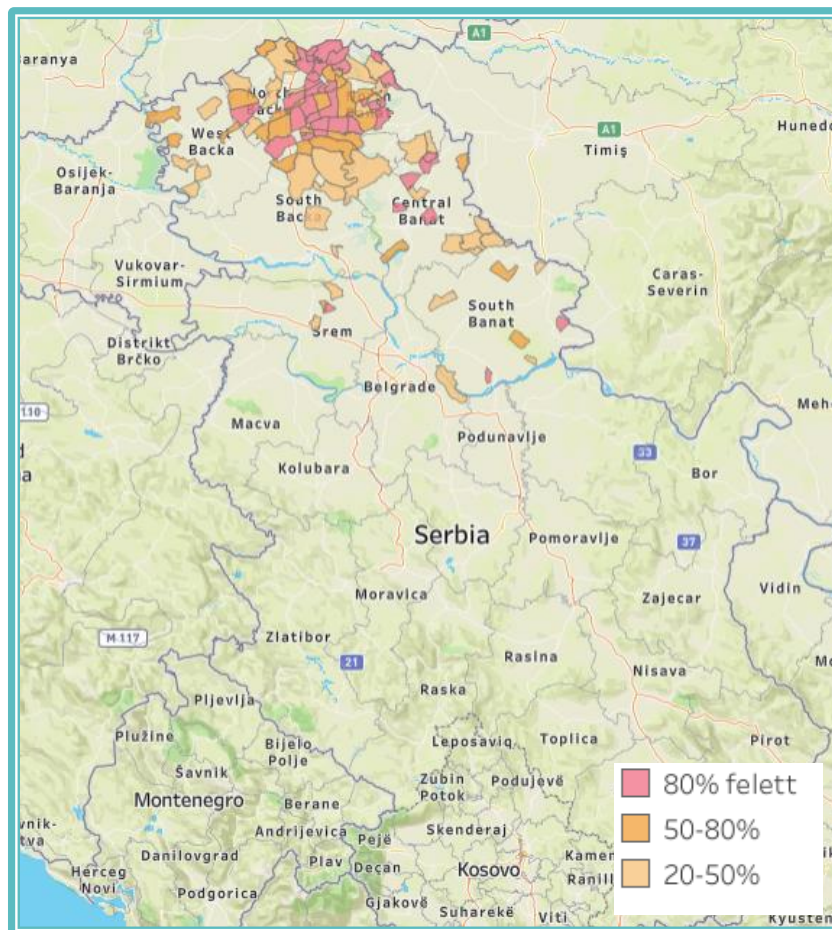
⁷ A szerb törvények értelmében Koszovó az ország tartománya, azonban Koszovó kinyilvánította függetlenségét. Koszovóban külön népszámlálást tartottak 2011-ben (Rózsa & Rózsa, 2012).

A 2011-es adatok alapján az ország lakossága 7,19 millió fő volt, Szerbiában a **magyarság tekinthető a legnagyobb számú kisebbségnek**. Az ország nemzetiségeinek a száma az alábbiak szerint alakul (Republički zavod za statistiku, 2011):

- magyarok 253 899 fő,
- romák 147 604 fő,
- bosnyákok 145 278 fő,
- horvátok 57 900 fő,
- szlovákok 52 750 fő,
- további nemzetiségek 20 ezer fő felett: montenegróiak 38 527 fő, vlachok 35 330 fő, románok 29 332 fő, jugoszlávok 23 303 fő, macedónok 22 755 fő, muszlimok 22 301 fő.

A Vajdaság Autonóm Tartomány alapjait a második világháborút követően tették le, azonban hatáskörét – szinte tagköztársasági szintre emelve – 1974-ben szélesítették ki. Az önálló Szerbia megszületésével az autonómia hatásköre csökkent, azonban nem szűnt meg. Az autonómia megerősítése lépcsőzetesen jutott el a Vajdasági Autonóm Tartomány státútum megszületéséhez 2010-ben (Tóth, 2018).

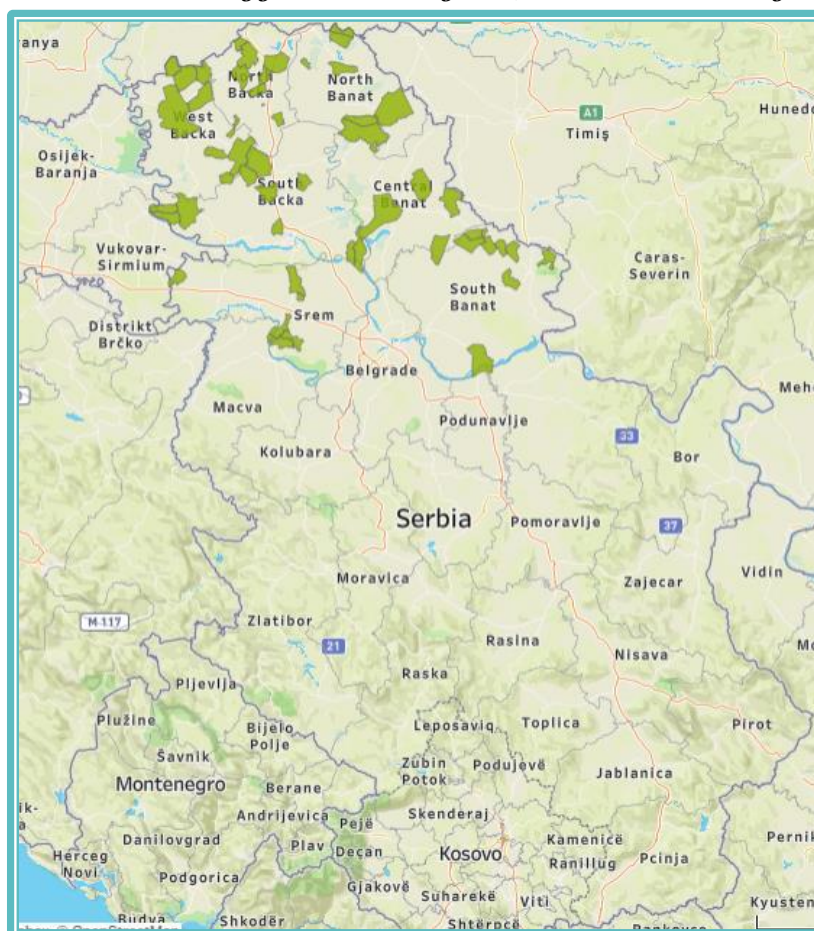
15. ábra Szerbia: a magyar nemzetiségűek 20% feletti aránya, 2011⁴

Forrás: Nemzetstratégiai Kutatóintézet – Kárpát-haza statisztikák. Letöltés dátuma: 2022. április 21. <https://www.karpat-haza-statisztikak.hu/terkepek1.html>

16. ábra Szerbia: a magyar nemzetiségűek 5–20% közötti aránya, 2011⁴

Forrás: Nemzetstratégiai Kutatóintézet – Kárpát-haza statisztikák. Letöltés dátuma: 2022. április 21. <https://www.karpat-haza-statisztikak.hu/terkepek/d1.html>

Az etnikailag, vallásilag, nyelvileg és kulturálisan kevert autonóm területen a 2011-ben szervezett népszámlálás során a lakosság 67%-a szerbnek vallotta magát, *a magyarok a legjelentősebb nemzetiség a Tartományban*. A nemzetiségek száma az alábbi módon alakul (zárójelben az 1991-es adatok) (Stojšin, 2015):

- magyarok: 251 136 fő (339 491 fő),
- szlovákok: 50 321 fő (63 545 fő),
- horvátok: 47 033 fő (74 808 fő),
- romák: 42 391 fő (24 366 fő),
- románok: 25 410 fő (38 809 fő)
- montenegróiak: 22 141 fő (44 838 fő),
- bunyevácok: 16 469 fő (21 552 fő),
- ruténok: 13 928 fő (17 652 fő),
- jugoszlávok: 12 176 fő (174 225 fő),
- macedónok: 10 392 fő (17 472 fő).

A fenti adatokból kiolvasható, hogy a szerbiai magyarság szinte teljes egészében a Tartomány területén él, arányuk 13%-nak felel meg. Szabadkában, az autonóm terület adminisztrációs központjában több mint 50 ezer magyar él, további öt településen – Magyarakanizsa, Zenta, Ada, Topolya, Kishegyes – abszolút többségben vannak a magyarok, illetve Csókán néhány tized hiányában a lakosság felét alkotják (Stojšin, 2015).

Szerbiában a soron következő népszámlálást 2022 év végére halasztották (SZMSZ, 2021).

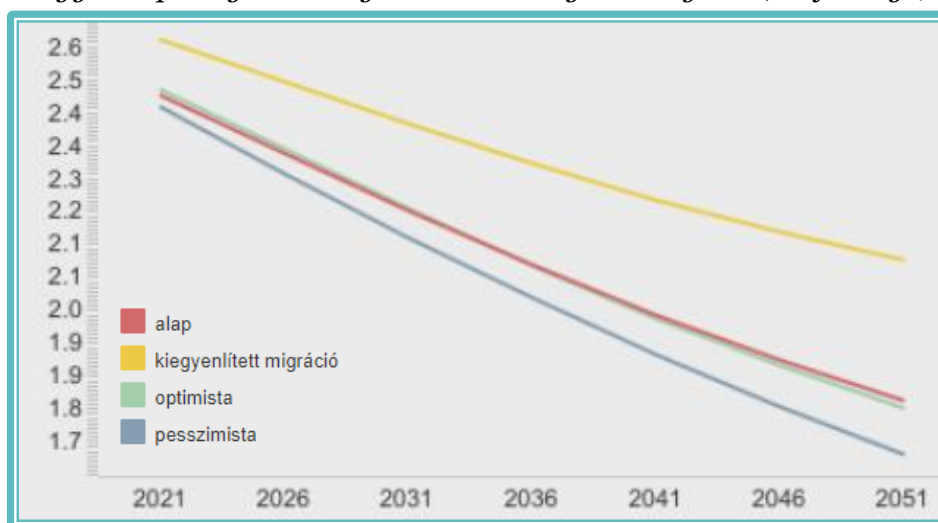
A SZERBIÁBAN ÉLŐ MAGYAROK DEMOGRÁFIAI JELLEMZŐI ÉS NÉPESSÉG-ELŐRESZÁMÍTÁSUK

A Vajdaságban a várható élettartam a 2010–2012-es adatok alapján a nők körében 76,5, a férfiaknál 70,8 év, ez elmarad a magyarországi adatoktól. Az elöregedés fokozottan sújtja a magyarságot, a magyar közösség körében az idősek száma már jelenleg is meghaladja a fiatalokét, az öregedési index pedig ebben a nemzetrészben tér el leginkább negatív irányban a szerb adatoktól. Ugyancsak a negatív demográfiai trendeket erősíti a kiugróan negatív természetes szaporulat a magyarság körében.

A vegyes házasságok miatt a vajdasági magyarok asszimilációja évente öt-hatszáz főre tehető. A népességfogyásra valószínűleg jobban hat a természetes népességfogyás és az elvándorlás, mint az asszimiláció. A Vajdaságból a kivándorlás már az 1990-es évek előtt elkezdődött.

A Vajdaságban várhatóan tovább csökken a magyarság száma, a csökkenés mértéke valószínűleg ezen a területen lesz a legnagyobb ütemű, számuk 110 és 157 ezer fő között várható 2051-ben. Nemcsak a népesség csökkenése, hanem a magyarság Szerbián belüli arányának a csökkenése is prognosztizálható a következő évtizedekben. A csökkenés mértéke a kiegyenlített migrációs változatnál is jelentős (Péti, Pakot, Szabó, & Pakot, 2020).

17. ábra A magyar népesség a többségi nemzet országos arányában, Vajdaság (2021-2051)

Forrás: Nemzetstratégiai Kutatóintézet – Kárpát-haza statisztikák. Letöltés dátuma: 2022. április 19., <https://www.karpat-haza-statisztikak.hu/kimutatasok11.html>

UKRAJNA

MAGYARSÁG A 20. SZÁZADBAN

A 20. században Kárpátalja sokszoros hatalomváltást élt meg: a század elején a terület az Osztrák-Magyar Monarchiához tartozott, a Párizs környéki békék értelmében Csehszlovákiához került, 1939-ben Magyarország részévé vált. Kárpátalját a második világháborút követően a Szovjetunióhoz csatolták, a terület az ország felbomlása után az 1991-ben függetlenné vált Ukrajnához került.

Kárpátalja 1919-ig nem létezett közigazgatási egységként, a mai Kárpátalja hat történelmi vármegye terültéből alakult ki. Az 1910-es népszámlálási adatokból kiindulva a területen 607 ezer személy élt, a lakosok 56%-a ruszin, 31%-a magyar, 10%-a pedig német volt.

Az 1921-es csehszlovák népszámlálás a magyarság jelentős csökkenését mérte, az arányuk 18% volt. A csökkenés háttérében különböző okok húzódnak: az első világháborút követően a cseh és a román területfoglalások miatt számos magyar elhagyta a térséget, valamint a magyarok nagyobb arányban estek el a csehszlovák állampolgárságtól, állampolgárság hiányában pedig nem vehettek részt a felmérésben. A felekezeteiket is másképpen számolták, például a görög katolikus vallásúakat ruszinokként adminisztrálták.

Az 1941-ben a magyar hatóságok által szervezett népszámláláson a lakosság 27%-a vallotta magát magyarnak. A háború és az azt követő évek az össznépesség számának csökkenését okozta (háborús veszteség, deportálások, málenkij robot, stb.). A szovjet időszakban a népesség száma folyamatosan gyarapodott és egyben jelentősen átrendeződött a lakosság etnikai összetétele: az ukránok és oroszok száma növekedett, a magyarok, a németek és a zsidók száma csökkent. Az utolsó szovjet népszámlálást 1989-ben szervezték meg, ekkor a lakosság száma meghaladta az 1,25 millió főt, ezen belül a magyarság aránya 12% volt (Molnár, 2013).

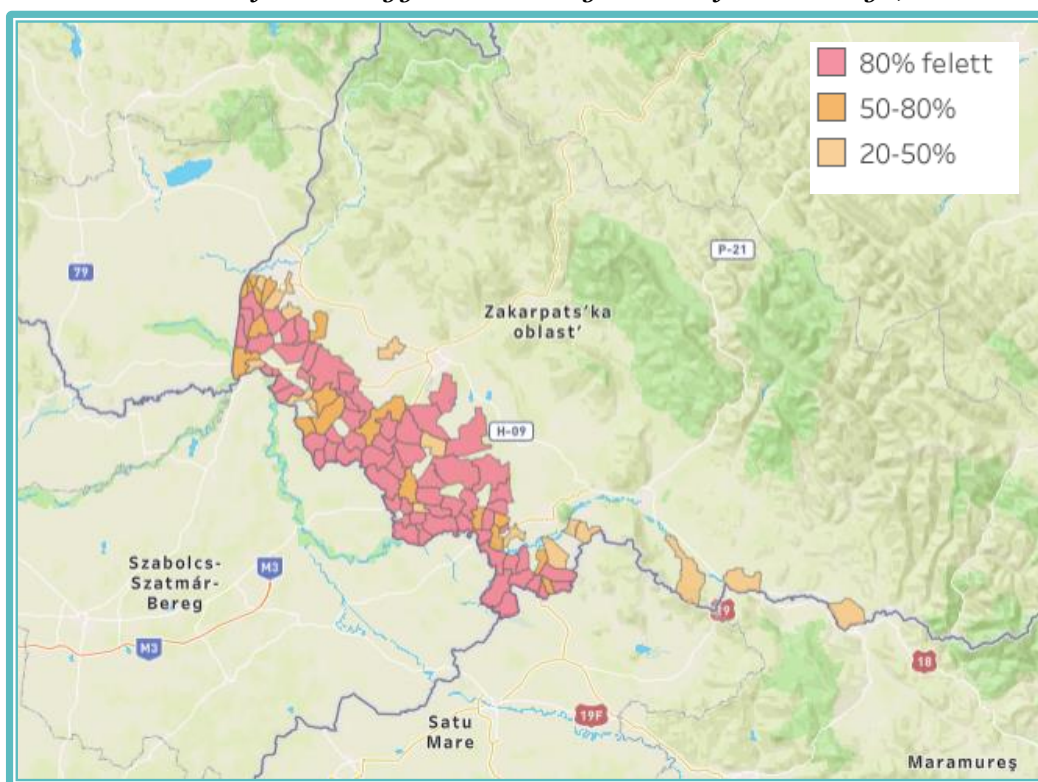
Az önálló vált Ukrajnában igen jelentős népességcsökkenés következett be az elvándorlás miatt, az ország a lakosságának a 13%-át veszítette el, ezzel a nyolcadik leggyorsabban fogyó állammá vált, már a háborút megelőző időszakban (Karácsonyi & Kincses, 2020).

A KÁRPÁTALJAI MAGYAROK SZÁMA

Ukrajnában az eddigi egyetlen népszámlálást 2001-ben tartották, ez alapján a *magyarok a hatodik legnépesebb nemzetiség az országban*, a népesség 0,3%-át alkotják. A 2001-ben regisztrált számok alapján az országban az alábbi nemzetiségek élnek (Molnár, 2013) :

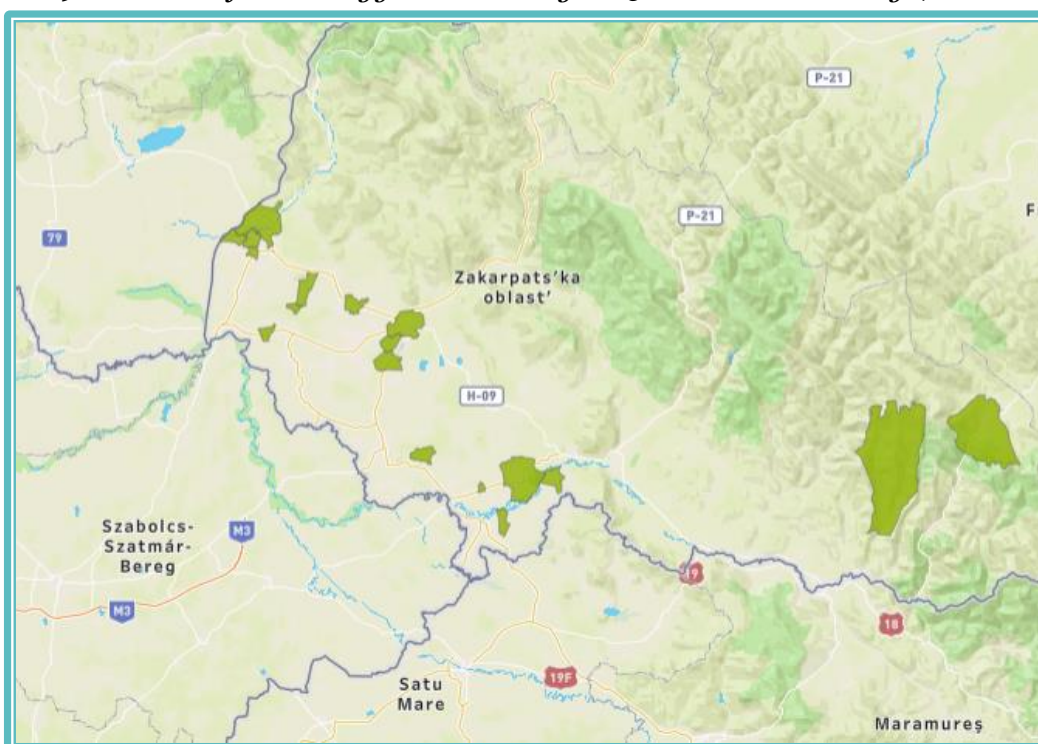
- oroszok 17,3 % (8 334 ezer fő),
- beloruszok 0,6% (276 ezer fő),
- moldovaiak 0,5% (259 ezer fő),
- krími tatárok 0,5% (248 ezer fő),
- bolgárok 0,4% (205 ezer fő),
- magyarok 0,3% (157 ezer fő),
- románok 0,3% (151 ezer fő),
- továbbá: zsidók 0,2%, örmények 0,2%, görögök 0,2%, tatárok (volgaiak) 0,2%, egyéb nemzetiségűek 0,8%.

18. ábra Ukrajna: a magyar nemzetiségűek 20% feletti aránya, 2001⁴

Forrás: Nemzetstratégiai Kutatóintézet – Kárpát-haza statisztikák. Letöltés dátuma: 2022. április 21. <https://www.karpat-haza-statisztikak.hu/terkepek1.html>

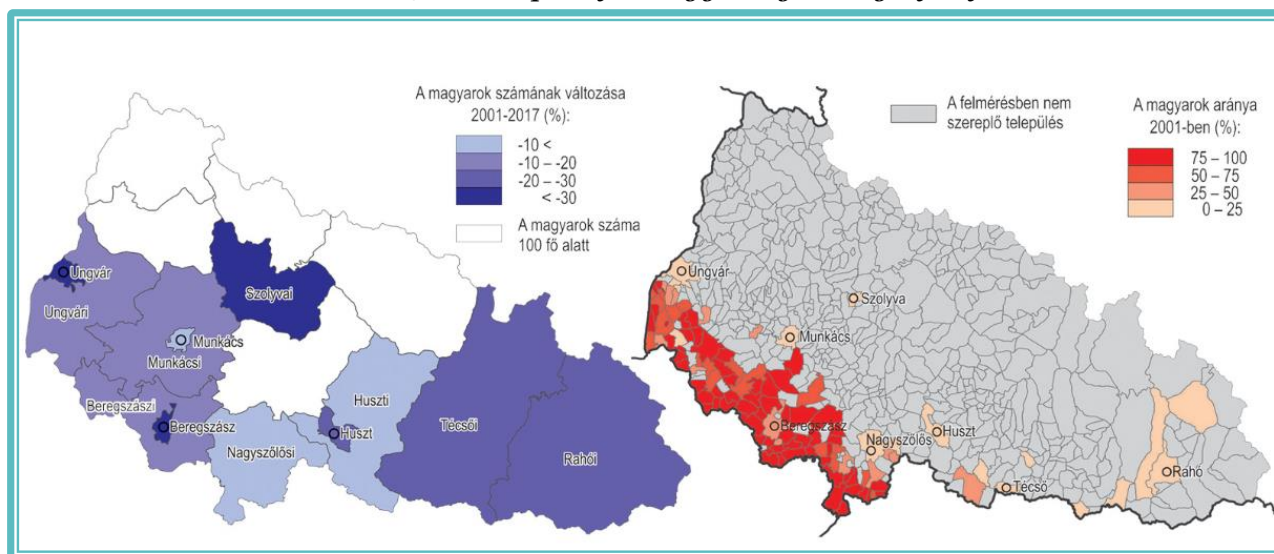
19. ábra Ukrajna: a magyar nemzetiségűek 5–20% közötti aránya, 2001⁴

Forrás: Nemzetstratégiai Kutatóintézet – Kárpát-haza statisztikák. Letöltés dátuma: 2022. április 21. <https://www.karpat-haza-statisztikak.hu/terkepek1.html>

Ukrajnában a 2011-re tervezett népszámlálás elmaradt (Kapitány, 2015). A hiányzó népszámlálási adatok pótlására és a magyarság számának beazonosítására 2016-ban és 2017-ben mintán alapuló felmérések zajlottak. A fentiek alapján Kárpátalján egy kisebb kivándorlási hullám zajlott 2011–2012 között, amelynek a kiváltó oka a honosítás volt. Az 1989 és a jelenlegi háborút megelőző időszak között a legnagyobb kivándorlási hullámot azonban nem a honosítás, hanem a 2014-ben kitört fegyveres konfliktus és annak nyomán kialakuló gazdasági problémák (elsősorban az ukrán valuta leértékelése) indították el. A népszámlálási adatokat és felméréseket egybevetve a magyarok száma 119,5 ezer és 125 ezer fő⁸ (Karácsonyi & Kincses, 2020) (Péti, Pakot, Szabó, & Pakot, 2020) körül azonosítható.

20. ábra SUMMA 2017 – A kárpátaljai magyarság demográfiai felmérése

Forrás: Bethlen Gábor Alapkezelő. Letöltés dátuma: 2022. július 5.

<https://bgazrt.hu/summa-2017-a-karpataljai-magyarsag-demografiai-felmerese/>

AZ UKRAJNÁBAN ÉLŐ MAGYAROK DEMOGRÁFIAI JELLEMZŐI ÉS NÉPESSÉG-ELŐRESZÁMÍTÁSUK

A Kárpátalja demográfiai jellemzői Oroszország Ukrajna ellen indított háborúja előtti felméréseken alapulnak. A következő alfejezet ismerteti a háború által kiváltott demográfiai folyamatokat is, amelyek hosszú távú hatásai egyelőre nem ismertek.

A Kárpátaljai magyarság körében a legalacsonyabb a várható élettartam a különböző nemzetrészek között, mintegy öt évvel elmarad a magyarországi és szlovákiai magyarok mutatóitól. Az Ukrajnában élő magyarság várható élettartama hasonló az ukrán átlaghoz.

Az öregedési index alacsonyabb, mint az ukrán országos adatok, ez egyedül az Ukrajnában élő magyarokról mondható el a bemutatott nemzetrészek közül.

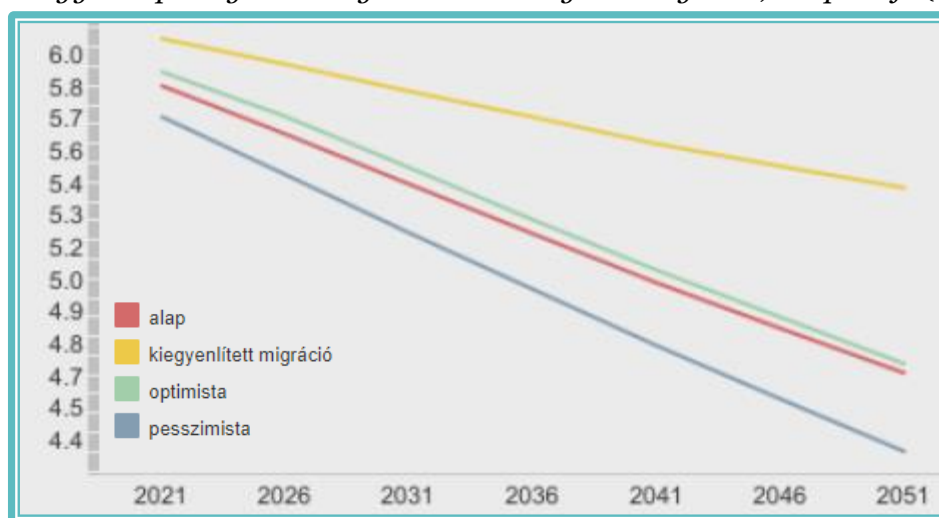
Az asszimiláció mellett az utóbbi évtizedekben Kárpátalján disszimilációs folyamatok indultak el, a térségben az asszimiláció és disszimiláció egymás semlegesíti. A disszimiláció háttérben három tényező állhat: a státusztörvény kedvező hatásai miatt a cigányság önbesorolásának változása, a szovjet időszakban tapasztalt retorziók megszűnése, illetve a bizonytalanok vagy kettős kötődésűek magyarságának a felvállalása (Péti, Pakot, Szabó, & Pakot, 2020).

⁸ Az idézett tanulmány 151 ezer fő magyarsággal számolt 2001-ben, mivel a 2017-es felmérés számaival korrigálta a népszámlálási adatokat.

A 2011-es adatokra támaszkodva a Magyarországra történő vándorlás a kárpátaljai magyar közösséget érinti a leginkább, az itt élő magyar etnikum aránya csökkent a legjobban: 21 ezren távoztak Magyarországra 1,4%-kal csökkentve a magyarok arányát. 2017-re a vándorlás üteme is jelentősen nőtt, a Nagyszőlősi járásban 259%-os, a Beregszászi járásban 209%-os, a Munkácsi járásban 177%-os növekedés figyelhető meg⁹, a Beregszászi járásban alig maradt 60% felett a magyarok aránya (Kincses, 2019).

A kárpátaljai magyar népesség a korábbi, jelenleg is zajló háború előtti számítások szerint 2051-re 71 ezer és 94 ezer fő közötti lélekszámmra csökkenhet. Ukrajnán belül a magyarság arányszáma valószínűleg minimálisan lesz kevesebb, mivel a többsége nemzetet is elvándorlás jellemezi (Péti, Pakot, Szabó, & Pakot, 2020).

21. ábra A magyar népesség a többségi nemzet országos arányában, Kárpátalja (2021-2051)

Forrás: Nemzetstratégiai Kutatóintézet – Kárpát-haza statisztikák. Letöltés dátuma: 2022. április 19., <https://www.karpat-haza-statisztikak.hu/kimutatasok11.html>

A HÁBORÚ HATÁSAI

A nemzetiségi viszonyokat valószínűleg a jövőben átrendezi Oroszország Ukrajna ellen indított háborúja. A változás oka lehet egyrészt a háború elől az ország nyugati végébe menekülők, másrészt az országot elhagyók jelentős száma. A Kárpáti Igaz Szó *belső menekültekkel* foglalkozó cikke arról számolt be, hogy Kárpátalján közel 400 ezer személyt szállásoltak el 2022 májusáig (Magyar, 2022), illetve hasonló létszámról számolt be az újság június végén is. A Kárpátaljai Megyei Katonai Adminisztráció közleménye szerint a háború kezdete óta a terület lakossága 30%-kal nőtt (Романюк, 2022).

Az Ukrajna határain belül zajló lehetséges visszavándorlás jövőbeli mértéke még kérdéses. A Rejting szociológiai csoport 2022 június végén, vagyis négy hónappal a háború kitörése után készített országos felmérést a 18 évesnél idősebb ukrán lakosok körében. Az adatokból kiderült, hogy a korábbi felmérésekhez képest változatlan azok száma, akik kénytelenek voltak elhagyni a lakóhelyüket, ugyanakkor a válaszadók 87%-a kifejezte hazatérési szándékát. A felmérésben résztvevők 8%-a jelezte, hogy nem kíván visszatérni korábbi lakhelyére (Рейтинг, 2022).

Hasonló jelenség a lakosság tömeges elmenekülése Ukrajnából: az ENSZ menekültügyi szervezetének, a UNHCR honlapján közzétett adatok alapján 2022 június végéig 8,4 millió

⁹ További adatok a csökkenés mértékéről: Huszti járás: 159%, Ungvári járás: 156%, Técsői járás: 131%.

állampolgár hagyta el az országot. A szervezet honlapján¹⁰ további, folyamatosan frissülő adatok állnak rendelkezésre a menekültek számáról. A tömeges elmeneküléssel párhuzamosan megjelent a lakosság visszavándorlása: az Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség (Frontex) 2022 június végi adatai szerint az Európai Unióba 6 millió ember érkezett a háború kitörése óta, illetve 3,1 millió ember tért vissza a hazájába (Frontex, 2022).

A harcok következtében Magyarországra is jelentős számú ukrán állampolgár érkezett. A háború kezdetén a menekültek a magyar-ukrán határon keresztül, jelenleg a magyar-ukrán és a magyar-román határon át lépnek az ország területére. A 2022 július elején mért adatok alapján eddig a határt 1,6 millió fő lépte át (UNHRC, 2022). A menekültek jelentős aránya tranzitországgként tekint Magyarországra.

---

¹⁰ UNHRC –Ukraine Refugee Situation: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>

HIVATKOZÁSOK

- Bárdi, N. (2008). A kisebbségi magyar társadalmak a két világháború között. In N. Bárdi, C. Fedinec, & L. Szarka (szerk.), *Kisebbségi magyar közösségek a 20. században* (old.: 146–151). Budapest: Gondolat Kiadó – MTA Kisebbségkutató Intézet. Forrás: https://adatbank.ro/regio/kisebbssegkutatas/pdf/II_fej_13_Bardi.pdf
- Bárdi, N. (2020). Közeli távolság. Magyarország és a határon túli magyarok viszonyairól. In I. Kovách (Szerk.), *Integrációs mechanizmusok a magyar társadalomban, 2020* (old.: 311–370). Budapest: Társadalomtudományi Kutatóközpont, Argumentum. Forrás: http://real.mtak.hu/118646/1/integmech_teljes1.pdf
- Bottoni, S. (2008). A romániai modell sajátosságai: a Magyar Autonóm Tartomány. : a Magyar Autonóm Tartomány. A Ceausescu-féle modell. Aromán államnacionalizmus. In N. Bárdi, C. Fedinec, & L. Szarka (szerk.), *Kisebbségi magyar közösségek a 20. században* (old.: 246-249). Budapest: Gondolat Kiadó – MTA Kisebbségkutató Intézet. Forrás: https://adatbank.ro/regio/kisebbssegkutatas/pdf/V_fej_04_Bottoni.pdf
- felvidek.ma. (2022. április 27). Összeadódhatnak a nemzetiségre és egyéb nemzetiségre vonatkozó eredmények. *Felvidék.ma*. Letöltés dátuma: 2022. április 28, forrás: felvidek.ma: <https://felvidek.ma/2022/04/osszeadodhatnak-a-nemzetisegre-es-egyeb-nemzetisegre-vonatkozo-eredmenyek/>
- Frontex. (2022. június 27). Letöltés dátuma: 2022. július 4, forrás: <https://frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/update-on-ukraine-more-ukrainians-entering-the-eu-than-returning-to-ukraine-yK4lGo>
- Gyurgyík, L. (2011). A szlovákiai magyarok számának változásai és várható alakulása a 2011. évi népszámlálás időpontjában. In G. Ruda (Szerk.), *Nemzetiségi iskolák Magyarországon, Szlovákiában és Szlovéniában* (old.: 121–129). Pilisvörösvár: Muravidék Baráti Kör Kulturális Egyesület. Forrás: <http://mek.oszk.hu/10800/10872/10872.pdf#page=123>
- Horváth, A. (2014). A Beneš-dekrétumok és a hozzá kapcsolódó diszkriminatív intézkedések Csehszlovákiában 1945 és 1948 között. In A. Horváth, & Á. Korom (szerk.), *A Benes-dekrétumok az Európai Parlamentben. Nemzeti Közszerzői Egyetem* (old.: 17-28). Budapest: Nemzeti Közszerzői Egyetem. Forrás: <http://real.mtak.hu/34847/>
- Institutul Național de Statistică. (2013). Rezultate definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor – 2011 (caracteristici demografice ale populației). Bukarest. Letöltés dátuma: 2022. április 26, forrás: https://www.recensamantromania.ro/wp-content/uploads/2021/11/REZULTATE-DEFINITIVE-RPL_2011.pdf
- Kapitány, B. (2015). Külhoni magyar közösségek. In J. Monostori, P. Óri, & Z. Spéder (szerk.), *Demográfiai portré 2015. Jelentés a magyar népesség helyzetéről* (old.: 277–240). Budapest: KSH Népeségtudományi Kutatóintézet. Forrás: <https://www.demografia.hu/kiadvanyokonline/index.php/demografiaiportre/article/view/2476>
- Karácsonyi, D., & Kincses, Á. (2020. május 12). Átrendeződés? Kárpátaljaiak Magyarországon, magyarok Kárpátalján, a 2017-ig terjedő adatok tükrében. *Területi Statisztika*, 60(3), 309–351. doi:10.15196/TS600302
- Kincses, Á. (2019). Magyar–magyar nemzetközi vándorlások a Kárpát-medencében, 2011–2017. *Magyar Tudomány*, 180(11), 1676–1688. doi:10.1556/2065.180.2019.11.8

- Kiss, T. (2019). A reprodukzív magatartás etnikai különbségei Erdélyben. *Kisebbségi Szemle*, 4(4), 51-75. Forrás: https://bgazrt.hu/wp-content/uploads/2020/10/4.Kiss_.pdf
- Kocsis, K., & Kicošev, S. (2006). A népesség változó etnikai arculata a Vajdaság mai területén. *Etnikai térfojlamatok a Kárpát-medence határainkon túli régióiban (1989–2002)*. Budapest: MTA Földrajztudományi Kutatóintézet. Letöltés dátuma: 2022. május 24, forrás: <http://www.mtafki.hu/konyvtar/kiadv/etnika/indexCD.html>
- Kovács, C., & Rovács, B. (2021). Magyarok a Kárpát-medencében – a népszámlálási adatok tükrében. *Századvég*, 1(3), 61–82. Forrás: https://szazadvegkiado.hu/custom/szazadvegkiado/image/data/srattached/do5b1da66382ec70049d7876b24716b7_szazadveg_21.3_web.pdf
- KSH. (2022. július 5). *demografia.hu*. Forrás: KSH Népeségtudományi Kutatóintézet.
- Magyar, T. (2022. május 8). Belső menekültek Kárpátalján. *Kárpáti Igaz Szó*. Letöltés dátuma: 2022. május 10, forrás: <https://kisz.net/2022/05/08/belso-menekultek-karpataljan-%e2%94%82kisz-hatter/>
- Molnár, I. D. (2013). *A hatalomváltások hatása Kárpátalja népességszámának alakulására 1869-től napjainkig*. Debrecen: Debreceni Egyetem. Letöltés dátuma: 2022. május 20, forrás: https://dea.lib.unideb.hu/dea/bitstream/handle/2437/169062/Moln%E1r_D_Istv% E1n_%C9rtekez%E9s-t.pdf?sequence=6
- MTI. (2022. június 21). Ukrajnai háború - Európa Tanács: Magyarország méltányos és hatékony menekültügyi rendszert hozott létre. *Magyar Távíráti Iroda*. Letöltés dátuma: 2022. július 5
- nepszamlalas.ro. (2022). *Népszámlálás.ro*. (Közpolitikai Elemző Központ Egyesület) Letöltés dátuma: 2022. április 28., forrás: <https://www.nepszamlalas.ro/>
- nepszamlalas.sk. (2021). *Népszámlálás 2021*. Letöltés dátuma: 2022. április 28, forrás: <https://nepszamlalas.sk/>
- Novák, C. Z. (2008). A Brezsnyev-doktrína és a szovjet nemzetiségpolitikai fordulat kelet-közép-európai következményei. In N. Bárdi, C. Fedinec, & L. Szarka (szerk.), *Kisebbségi magyar közösségek a 20. században* (old.: 274–277). Budapest: Gondolat Kiadó – MTA Kisebbségkutató Intézet. Forrás: https://adatbank.ro/region/kisebbssegkutatas/pdf/V_fej_09_Novak.pdf
- Péti, M., Pakot, L., Szabó, B., & Pakot, L. (2020). A Kárpát-medencei magyarság népesség-előreszámítása, 2011-2051. *Demográfia*, 64(4), 269–318. doi:DOI: <https://doi.org/10.21543/Dem.63.4.1>
- Republic, S. o. (2022). *scitanie.sk*. Letöltés dátuma: 2022. április 28, forrás: <https://www.scitanie.sk/en>
- Republički zavod za statistiku. (2011). *www.stat.gov.rs*. Letöltés dátuma: 2022. április 28, forrás: Statistical Office of the Republic of Serbia: www.stat.gov.rs
- Rózsa, G., & Rózsa, D. (2012). A 2011-es népszámlálások Délkelet-Európa nem uniós országaiban. *Statistikai Szemle*, 90(7-8), 609–631. Letöltés dátuma: 2022. május 10, forrás: https://www.ksh.hu/statszemle_archive/2012/2012_07-08/2012_07-08_609.pdf

- Sobotka, T., & Zeman, K. (2018). *European Demographic Data Sheet 2018*. Letöltés dátuma: 2022. május 10, forrás: www.oeaw.ac.at: https://www.oeaw.ac.at/fileadmin/subsites/Institute/VID/PDF/Publications/Datashet/DS2018/VID_DataSheet2018_Booklet.pdf
- Stojšin, S. (2015). Ethnic Diversity of Population in Vojvodina at the Beginning of the 21st Century. *European Quarterly of Political Attitudes and Mentalities*, 4(2), 25–37. Letöltés dátuma: 2022. május 24, forrás: <https://www.ssoar.info/ssoar/handle/document/42864>
- SZMSZ. (2021. május 27). *szmsz.press*. Letöltés dátuma: 2022. április 28, forrás: Szabad Magyar Szó: <https://szmsz.press/2021/05/27/hanyan-is-vagyunk-magyarok-vajdasagban-2/>
- Tóth, N. (2018). Mi fán terem a vajdasági autonómia? In T. Ördögh (Szerk.), *Variációk autonómiára* (old.: 9–22). Szabadka: Vajdasági Magyar Doktoranduszok és Kutatók Szervezete. Forrás: <http://vmdok.org.rs/vajdasag/wp-content/uploads/2018/06/Teljes-kotet.pdf>
- UNHRC. (2022. július 3). Ukraine situation / Hungary. *unhcr.org*. Letöltés dátuma: 2022. július 4, forrás: <https://data.unhcr.org/en/dataviz/229?sv=54&geo=10783>
- Рейтинг. (2022. június 29). *ratinggroup.ua*. Letöltés dátuma: 2022. július 4, forrás: https://ratinggroup.ua/research/ukraine/chetyrnadcatyy_obschenacionalnyy_opros_psihologicheskie_markery_voyny_18-19_iyunya_2022.html
- Романюк, Л. (2022. április 28). *Від початку війни на Закарпатті майже на 30% збільшилася кількість населення*. Letöltés dátuma: 2022. május 12, forrás: <https://suspilne.media/233787-vid-pocatku-vijni-na-zakarpatti-majze-na-30-zbilsilasa-kilkist-naselenna/>